

ELŐFIZETÉS

MELETYEN:
Egy évre 3 k. 20 f.
Egy hónapra 3 k. 10 f.
VIHAROS:
Egy évre 3 k. 20 f.
Egy hónapra 3 k. 10 f.

HIRDETÉSEK:
A közlemények elhelyezése 20 fillér.
A hirdetések elhelyezése 10 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 352

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151

Arad, 1907.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, szeptember 11.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: Politikai sztrájk.
- Szülősgazdák gyűlése.
- Az aradi székely ünnep.
- A románok pártkaszárnya.
- A városok pénzzavarban.
- Öngyilkos urinó.
- A magyarok ellensége.
- Kebdebó és Joanovich lovagias ügye.
- Az ellopott város.
- Egy asszony kálváriája.
- A hadtestparancsnok levele.
- Általános sztrájk Magyarországon.
- Tárca: Egy öngyilkos levele. Írta: Strausz Gyula.

Politikai sztrájk.

Arad, szeptember 10.

Oktober 10-én egyetlenegy műhely fog dolgozni Magyarországon: a parlament. És ugyanakkor, a mikor ott a hosszú pihenő alatt elványadt legények megindítják a fújtatókat, az ipar kéményeinek tövében, az utcán, a mezőkön és a boltokban megáll az élet érverése. Általános sztrájk lesz az egész országban — a választói jogért.

A szociáldemokrata párt által kiadott hadüzenet szenzációs esemény, de nem meglepetés. Előre volt látható, hogy a munkásság előbb vagy utóbb a politikai tömegsztrájk fegyverét fogja előrántani és megsuhogtatni a választó jogért való küzdelemben. Belgiumban megállította a tűzpróbát ez a fegyver, s Ausztriában csupán egy hatalmas munkástüntetés is siettetette a választói jog reformját. Száz-

ezer munkás a parlament elé vonult, ezzel a jelszóval: *Heraus mit dem Wahlrecht!*

Oktober 10-én, a mikor a magyar parlament újra összeüli, a szerszámok mellől ezzel a jelszóval vonulnak a munkástömegek a dunaparti palota elé. Es ugyanakkor az egész országban szünetel a munka, mindaddig, a mig a parlament határozott biztosítékot nem ad az általános választói jog megalkotására nézve.

Lesz-e ennek a nagy elhatározásnak, a hatalmas harcnak eredménye: ma alig lehet eldönteni. A politikai tömegsztrájk mindenestre százazrek és százazrek szervezettségét követeli, s a munkás-szervezetek vezetői, ha csak a legörültebb könnyelműséget, a legesztelenebb vakmerőséget nem lehet róluk föltételezni, bizonyára megtartották a seregszemlét, mielőtt a parlamentnek az ultimátumot megküldték. A munkások ezzel a harccal mindent kockára tesznek: ha ez a harc nem sikerül, számukra minden elveszett.

Az azonban bizonyos, hogy az általános sztrájk, ha csak néhány napig tart is, fölbecsülhetlen károkat okoz az országnak. És ebben a kegyetlen esztendőben, a mikor az országot a rossz termés és a vele járó következmények, az élelmi szerek, a fűtőanyag szertelen drágulása, a bérharcok és kizárások és végül a pénz drágaság és pénzhány mind újabb megpróbáltatásoknak teszik ki, az egész országot megbénító általános sztrájk egyenesen

az összeroppanást jelentheti, amelynek százazrek tönkrejutása lehet az eredménye. Mi nem tehetjük azt az elvet magunkévá, hogy az általános választó jogot még ilyen rettenetes áron is ki kell vivni; és ezért az általános sztrájkot, különösen az országnak mai állapotában, nem helyeselhetjük.

Azonban, ha a harcot a munkás-szervezetek hirdetik, bizonyos, hogy a fenyegető veszedelemért a felelősség nagyobb része a kormányra és a koalícióra hárul. Bizonyos és elvitázhatatlan, hogy a kormány egyáltalán nem adta jelét azon szándékának, mintha a választói jog tekintetében vállalt programját komolyan be akarná váltani. Ellenkezőleg. A kormányhoz közel álló lapok hasábjain mind sűrűbbek lettek az általános választói jog ellen írott cikkek és fejtegetések; a képviselőházban a koalíció vezető-emberei az általános választói jog említésére dacos olyan nincsel kurjantottak; a kormány pedig oly módon „tanulmányoztatta“ a reformot, amely magán viselte a letörülhetetlen látszatot, hogy a választói jog reformálását minél későbbi időkre tolja ki. Ez az eljárás tényleg alkalmas volt arra, hogy a munkásoknak, akik a királyi elhatározás következtében az általános választójogot már a kezükben érezték, bizalmatlanságát fölkeltsse s ha rosszaljuk és elítéljük, bizonyos mértékben érteni tudjuk az elkeseredést, amely őket a végtetekig meő harcba tüzei.

Egy öngyilkos levele.

Írta: Strausz Gyula.

Kedves Barátom!

Nem tudom, a hiúság-a, avagy a sir szélén állók különös gondolkozása az oka annak, hogy leírom öngyilkosságom okát: élő ösmerőseim részére. Különösnek találom írni, alkotni olyasmit, amelynek hatását nem élvezhetem.

Minden élő lény tetőének főindoka a nagy-képű közérdek, jóéremény és hasonló hangzatos frázisok dacára az önzés. Mindenhöl a háttérben áll az öös érdek, melynek hiányában nem volna állam, kultúra és társadalom. Most pedig én állók egy tény előtt, miről tudom, hogy banális, mindennapos esemény és mégis megírom teltem indító okát, bár a hatás minéműsége, legyen az igaz, vagy csak hamis, engem már nem érdekelhet.

Lehet, hogy az érzés ily közel a sirhoz megváltoztatja és kiforgatja valódi emberi lényünket és cselekszünk valamit magáért a cselekményért. Lehet, hogy kitör belőlünk utóljára a valódi utálatos természetünk és halálunk előtt betűkkel, mondatokkal adunk be hátramaradtainknak oly kegyetlen igazságokat, melynek minden gondolatja, minden szándéka még egy utolsó szurást adni és elmondani oly igazságokat, melyeket szemtől-szembe csakis exaltált állapotunkban merünk megtenni

Különösnek találom azt, amit én leírok, de talán magam sem tudom megmagyarázni és okát adni nagy elkeseredettségemnek. Nem gondolkodom mikor a sorokat írom, csak szalad a toll a kezemben. Nem keresem a sorok helyes elrendezését, csak írok és mégis úgy érzem, hogy soha oly önzetlenül és soha ily igazságokat nem mondtam és nem is írtam.

Engem is lenyűgözött a társadalom szabályaival, az én gondolataimra is bilincset vert az „ez így illik“ Vegre is egy tisztán gondolkodónak hihetetlen csuf perspektívában alkalma nyílik néha bepillantani az emberek életébe, a titkolt, a rejtett hamisságokba és álszemérmes tettetésbe. Ha így néha elgondolkoztam és kerestem az igazi életet, nem találtam az emberek életében egy tiszta oazist, egy önzetlen cselekedetet.

Es ha néha megpróbáltam lerázni magamról a hamis mázt és igyekeztem az életemet az igazi élet szerint berendezni, mindenkor utamba állt a társadalom léha szabályaival, önzetlenségemben és igyekezetemben hamis támogatók rutul visszaéltek — nézeteim hangztatása mellett — anyagi előnyeimmel. Mint modern Sylockok, drágán fizettették meg velem barátságukat. Megcsaltak, kifosztottak és vagyonom romjainál hirhedt barátságukból már csak az emlék maradt. A bizalom, e gyönyörű erény csalétek az emberek nagy részét kitevő

gazembereknek és belekerülve az élet forgatagába, ott állunk gyámoltalanul a legveszedelmesebb fenekedek, az „élet uzsorásai“ között.

Igy kerűtem lelkiileg és anyagilag tönkretéve, magammal meghasonolva egy kis faluba. Ide kergetett a kenyér. Küzdök, kínlódom és íme már hét éve vezekelek eredmény nélkül. Egyszerű szürke emberek között tengődöm, jobban elszigetelve, mint egy fegyház lakója.

Megundoredtam az élettől, mert minden ambíciót magamba fojtva, eltemetkezni az unalom és a butaság e rettenetes fészkebe — nem tudok. Elposhadni. Élni cél nélkül csupán magáért az életért? Ez az állati élet legalsó nyabb követelménye. És hogy én ezért éjlek kínlódva, marakodva, folyton csak az anyagi érdekért? Nem. Megtalálom én ugyanezt a halálban is. Csakhogy gord nélkül, fájdalom mentesen. Revolverem engedelmess golyója nem fog eltérni utjából. Végig fogja szántani az emberiség kárára teremtett „Ész“ lakhelyét, az agyat.

Es akkor be fog állani az örökös csend a homályos semmi, a hol lenni, illetve nem lenni sokkal szebb, mint élni e falu nagyszájú demagogjai között. Az ut rövid és egyenes! En megyek!

Erre vezet a hipokrita, az őszinteség teljes híjával levő politika, amelyet a koalíció folytat. Az általános választó jogot hirdeti és nem akarja megvalósítani; az önálló vámot és jegybankot vallja, holott tudja, hogy nem fogja megcsinálni. Az előbbivel a proletárokat vezeti tévútra, az utóbbival a gazdasági osztályokat, amelyekre súlyosan nehezedik a kiegyezés bizonytalansága, a nélkül, hogy ennek fejében jobb jövődöt várhatnának.

Országháborító vétek lenne ezt az alakoskodó politikát tovább folytatni. Ép ilyen súlyos hiba lenne, ha a kormány a munkások ultimatumával a dacos, gögös elutasítás álláspontjára állna és tétlen fensőbbiséggel várná a kritikus napot. A kormánynak mindent el kell követnie, hogy a gazdasági élet ez újabb megrázkódtatását ki lehessen kerülni s ha keserű is azt a tudatot viselni, hogy preszióznak enged, most már le kell nyelni. Okos, egyenes eljárással nem jutottak volna ennyire.

De a munkásoknak is, bármennyire tiszteletreméltó az önfeláldozásuk, amelylyel politikai jogaik érdekében mindent kockára tesznek, hasonlóan hozzá kell járulni ahhoz, hogy az általános sztrájk be ne következzen. Magában az se igazság, hogy egy könnyelmű kormánynak és egy léha parlamentnek büneit az országon boszulják meg; ezt, még a kimondott üzenet ellenére is, minden lehető módon ki kell kerülni. Mihelyt a békés megoldásnak bárminő módja kínálkozik, a munkásoknak azt meg kell ragadni, nehogy a harc tufeszítése által elveszítsék azt a szimpatiaát, amelyre különösen a politikai sztrájkoknak van szükségük. Ma, igaz, nehéz a békés megoldást elképzelnünk; de nem adjuk föl a reményt, hogy lehetségessé válik.

Szőlősgazdák gyűlése.

(A közgyűlés Ménésen. — Aradiak a pécsi szőlészeti kongresszuson. — Kimutatások a remélhető bortermésről. — Kedvező borárak.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 10.

Az Aradhegyaljai Szőlősgazdák Egyesülete folyó hó 9-én, hétfőn délután a gazdasági egyesület székházában Szabó Zoltán elnöklete alatt rendkívüli választmányi ülést tartott.

A választmány mindenképp előtt a folyó évi közgyűlés idejének megállapítására nézve határozott, még pedig az elnök indítványára oly értelemben, hogy a közgyűlést az egyesület a földművelésügyi miniszter rendelete folytán Ménésen tartandó állami mintaszürettel egyidejűleg fogja megtartani, miért is megbízott az elnökség, hogy a tárgyban lépjen érintkezésbe a ménési vincellér iskola igazgatóságával.

A földművelésügyi miniszternek ezen mintaszüret rendezésére vonatkozó leiratát örömmel vette tudomásul a választmány.

Az egyesületnek a szeptember hó 20—22 ig tartandó pécsi országos szőlészeti és borászati kongresszuson leendő képvisellete érdekében elhatározta a választmány, hogy az egyesületi tagokhoz felhívást intéz s a célból első sorban az egyesület elnökét kérte fel, aki a maga részéről kilátásba is helyezte, hogy a kongresszuson részt fog venni. Kívánatos volna azonban, hogy ha hegyaljánk szőlőbirtokosai ezen a kongresszuson minél nagyobb számban vennének részt, miután ott országos jelentőségű, fontos kérdések fognak tárgyalatni.

Szabó Zoltán elnök indítványára elhatározta a választmány, hogy a remélhető bortermésekre vonatkozó hivatalos tudósításoknak az eddiginél kimerítőbb alakban való összeállítására és a hírlapok útján való közlése érdekében felír a földművelésügyi miniszteriumhoz.

Elhatározta továbbá a választmány Buja Sándor választmányi tag indítványára, miszerint lépéseket tesz aziránt, hogy a földművelésügyi miniszter a ménési m. kir. vincellériskolánál Szilvássy Géza áthelyezése folytán megüresedett igazgatói állást Jausz Oszkár szőlészeti és borászati felügyelővel töltsse be, aki a barackai állami szőlőoltvány telepen kifejtett 10 évi működésével erre kiváló érdemeket szerzett.

Végül örömmel emlékezett meg elnök a borértékesítés terén jelenleg mutatkozó élénk fellendülésről, amit azonban csak időleges tünetnek tart, s ami annak tulajdonítható, hogy a homoki szőlőkben az idei termés nagyon gyengének ígérkezik. Tehát ez a jelenség nem menti fel az egyesületet attól, hogy a borértékesítés kedvezőbbé tétele érdekében több év óta kifejtett működését tovább folytassa, amely nehéz munkához az egyesületi tagok odaadó támogatását kéri.

Ezzel a gyűlés az elnök elttetésével véget ért.

A városok pénzzavarban.

Arad után Kassa.

Hét százalék, meg egy kicsi.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 10.

Hirt adtunk arról, hogy milyen nehézségekbe ütközik Aradvárosának az a terve, amelylyel a küszöbön álló vállalkozások céljaira kölcsönt óhajtottól venni. A város polgármesterével csupán a Pesti Hazai Első Takarékpénztár bocsátkozott tárgyalásokba, ez is olyan feltételek mellett, amelyekkel a város a kölcsön után hét százalékot fizetne.

Hasonló helyzetben van Kassa is, a mely sürgős céljaira egy millió kölcsönt akar fölvenni. Éder Ödön, Kassa város polgármestere szintén a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesülethez fordult, mely a városnak már többször nagyobb kölcsönöket adott. És ezen elsőrangú intézet hajlandónak nyilatkozott is a városnak az 1,000.000 koronányi függő kölcsönt megadni, de oly súlyos feltételek mellett, aminek eddig csak a szövetkezetek vagy kisintézetek szoktak a megszorult embereknek diktálni.

A feltételek a következők:

1. A város fizet $1\frac{1}{2}\%$ bankráta fölötti kamatot.

2. A Hazai Takarékpénztár nem fizeti ki a teljes összeget, hanem számít 1% leszámítolási díjat.

3. Az egész 1,000,000 korona egyszerre felveendő, minthogy azonban a város az összeget csak apró részletekben és folytatólagosan fogja felhasználni, az igénybe nem vett összeg a Hazainál folyó számlán $4\frac{1}{2}\%$ betét kamat mellett elhelyezendő.

4. Ezen kölcsön 3 évig a város részéről fel nem mondható. Ha a város azt 3 évnél hamarabb fizeti vissza, 2% storno díjat köteles fizetni a Hazainak.

A bankráta jelenleg 5% , a városnak $6\frac{1}{2}\%$ kamatot kellene fizetni oly pénzüért, melynek legnagyobb részét $4\frac{1}{2}\%$ mellett

a kölcsönző intézet betétként tovább akarja megtartani.

A Magyar Általános Hitelbank nemrég Kassa városának sokkal nagyobb összeget, majdnem 3,000.000 koronát kölcsönzött 1% -kal az osztrák-magyar bank kamatlába fölött, minden más feltétel vagy megszorítás nélkül. Kassa városa különben egyelőre a súlyos feltételű kölcsönbe nem hajlandó belemenni, hanem más megoldást keres.

Az aradi székely-ünnep.

Endrődi Sándor és Szabolcska Mihály Aradon. — Közgyűlés a városházán. — A színház diszeldadása. — Újabb adományok a nemzeti célra.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 10.

Több ízben ismertettük már az Aradi Székely Otthon hazafias mozgalmát, amely a magyarságnak a nemzetiségi helyeken való lehető megmentésére indult meg. Ezt a mozgalmat a vezetőség hetek óta lázasan készíti elő s nagy arányokban terjeszti széjjel az egész országban.

Külön iroda végzi a felhívásokat. A napokban a kormány is hozzájárult a mozgalomhoz, amennyiben vasúti kedvezményes jegyeket bocsátott a Székely Otthon rendelkezésére.

A diszeldgyűlést a városháza dísztermében tartják meg október 5-én délután. Ezenkívül este diszeldadás lesz a színházban, hol Buhov a székelyek hóhéra című alkalmi darabot fogják előadni.

Hatodikán műsoros estély is lesz a Fehér Kereszt-zálló dísztermében. Itt a többek között Szabolcska Mihály alkalmi ódáját fogja szavalni Tóvölgyi Margit, a szegedi színház híres művésznője.

A színházban az 5-iki diszeldadást Endrődi Sándor alkalmi költeménye fogja megelőzni, melyet Keszler Ede, az aradi Nemzeti Színház tagja ad elő.

Sebes Dénes miniszteri tanácsos és Barabás Béla díszbeszédén kívül aktív szerepet játszik még Sándor József, az Emke t. alelnöke és főtitkára. Nagy József dr. Marostorda megye alispánja, Irsay József, Török Ferenc és Nagy György dr. országgyűlési képviselők, Balázs József ev. ref. lelkész fognak még beszélni.

A kétnapos ünnepség programja nyolc részre van osztva s jelenleg már sajtó alatt áll, úgy, hogy a jövő héten már szétküldik az ország minden részébe. A Székely Otthon kebeléből külön ügyvezető, szállásoló, fogadó- és rendező-bizottság alakul, melynek névsorát szintén legközelebb tesszük közzé, hogy az érdeklődők tudják, hogy egyik-másik tárgyban kihez forduljanak.

Újabbán a következő adományok érkeztek: Pápa város tanácsa 10 kor., Szombathely város tanácsa 10 kor., a 2001. sz. iven Hunyady Miklós 1 kor., Czemen István 1 kor. 20 fill., Iván Miklós, Steiner Géza, Lukis Lajos, olvashatatlán aláírás 40—40 fill., Bajer Gyula 50 fill., Schönfeld Rezső (Budapest) 60 fill. A 2666. sz. iven Homonnay Nándor, Erdős Dezső, Derzsi Pál, Teplitzky Aladár, Czimon Clementin, Ehrlich Gizella, Henfy Juliska, Hankó Aladár és Buhás József (Arad) 1—1 kor., A 2733. sz. iven Aradi kaszinó egyesület, Kabdebó Géza (Arad) 5—5 kor. A 2765. sz. iven ifj. Gillén József, Gillyén Lili (Arad) 1—1 kor. A 2763. sz. iven Medveczky Zsigmond 5 kor., Tinta Lajos 3 kor., Pongrácz Sándor 2 kor., Wagner Vilmos (Arad) 1 kor. A 2777. sz. iven Kura Akos (Arad) 2 kor. A 2815. sz. iven Tabajdi Sándor 5 kor., Kovács Miklós 2 kor., Voltay Kornél, Szabó Géza, Zakariás Ernő, Nyisztor Aurél dr., Edes Elemér, Sisák Gyula, olvashatatlán aláírás (Kisjenő), Ardeleán György (Szinnye), Kanyó Imre (Székudvar) 1—1 kor. Kápus András és Hodak József (Kisjenő) 40—40 fill., Nusser Ede (Kisjenő) 30 fill., Grosz dr. (Kisjenő) 10 fill. A 2820. sz. iven Wagner Bódog, Mike Béla (Arad) 2—2 kor.,

Bodó György, Fenekes Géza (Arad) 1—1 kor., Pinter Ferenc, Wolf Béla, Stojka Gyula, Herczfeld Ignác, Mihály József, Hannó Gyula, Vukovics László, Nagy Lajos, Fekete Sándor (Arad) 50—50 fillér. A 2919. sz. iven Szende Bálint (Brassó) 10 kor., Jákó Pál, Holcse István (Brassó) 2—2 kor., Páll Ignác és Balogh Elek (Brassó) 1—1 kor. A 3001. sz. iven Kintzig Ferencné (Arad) 10 kor., Csiky Károly (Arad) 5 kor., Kintzig Géza, Kráitz Lajosné, dr. Köpf Jánosné, Lukácsi Miklósné, Kintzig Janka, Kintzig Józsefné (Arad) 1—1 kor., Dániel László (Arad) 2 kor. A 3060. sz. iven Károlyi Fajér Domokos (Pécs) 27 kor. A 3064. sz. iven Gyárfi Samu 8 kor., B r k y Dániel, Bodor Gyula (Nyitra). Csobozi Károly, Uronyi Kálmán dr. (Szokolca) 2—2 kor. A 3122. sz. iven Bartha Domokos és neje (Arad) 2—2 kor.

Kabdebó és Joanovich lovagias ügye.

A kompromittáló adatok.

Valaki hazudott.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 10.

A Temesvármegye szeptember 7-iki közgyűlésén történetekből kifolyólag Joanovich Sándor dr. alispán tudvalevőleg elküldte megbizottait Kabdebó Gergely főispánhoz, hogy magyarázatot kérjenek tőle egy, az alispánt kompromittáló nyilatkozata dolgában. Kabdebó kijelentette a megbizottaknak, hogy ő nem tette meg a kérdéses nyilatkozatot Szalay Géza dr. előtt, míg Szalay határozottan főtartja, hogy a főispán igenis diffamálólag nyilatkozott az alispánról.

Az érdekes lovagias ügy fejleményeiről az alábbi tudósításban számolunk be:

Joanovich Sándor alispán segédei a következő levelet intézték hozzá:

Joanovich Sándor alispán urnak

Temesvár.

Igen tisztelt barátunk!

Nagybecsű megbízásod folytán megjelenünk Kabdebó Gergely főispán urnál, hogy tőle nevedben felvilágosítást kérjünk azon eljárása felől, midőn a ma megtartott vármegyei közgyűlésen Te tőle felvilágosítást kértél, hogy mi-féle súlyos adatokról tett ő Szalay Géza dr. bizottsági tag ur előtt említést, melyek alapján állítólag állásodat elveszthetnéd, sőt nyugdíjad is elvonható volna, ő ezen felhívásodnak eleget nem tett és a vitát berekesztve, kérdésedre választ nem adott.

Kabdebó Gergely főispán ur ezen kérdésünkre a következő nyilatkozatot tette előttünk:

Ő dr. Szalay Géza bizottsági tag ur előtt oly tartalmu nyilatkozatot, mint aminőt Szalay ur közgyűlési felszólalásában neki impu-tált, nem tett, de nem is tehetett, mivel neki oly adatok, melyek Joanovich Sándor alispán állását, sőt nyugdíját veszélyeztető tényeket tartalmaznának, egyáltalában nem voltak birtokában.

Ő Joanovich Sándor urat teljesen korrekt gentlemannek és köztisztviselőnek ösmeri, kit tisztel és igen sajnálja, hogy ezen félreértés közöttük megtörtént.

Kabdebó Gergely főispán ur ezen nyilatkozata bennünket teljesen kielégített és amidőn arról Téged, tisztelt barátunk, részünkről ezen-vel értesítünk, részünkről ezen ügyet Reád nézve befejezettnek nyilvánítjuk.

— Oszinte nagybecsülésünk kifejezése mellett, maradtunk tisztelő barátaid:

Temesvárott, 1907. évi szept. hó 7-én.

Gróf Woraciczky János s. k.

Báró Manaszky-Barco György s. k.

Kabdebó Gergely kijelentésével szemben Szalay Géza dr. dettal földbirtokos, temesi törvényhatósági bizottsági tag, Szalay Antal fia az alábbi nyilatkozatot teszi közzé:

Kabdebó Gergely főispánnak a fenti levél szerint tett kijelentései homlokegyenest ellenkeznek az én kijelentéseimmel, amelyeket a vármegye szombati közgyűlésén tettem.

A tényállás a következő: Midőn Kabdebó főispán a múlt hónapban felkért a vele való találkozásra, kimentem Vojtek állomásra, ahol felkértem dr. Beniczky György főlyal nagybirtokost, hogy a találkozásnál mint tanum legyen jelen, mert sejtettem, hogy köztünk fontos politikai nyilatkozatok fognak megtörténni és aggodalmaim voltak az iránt, hogy azok nem fognak történetlenül visszaadni.

Kabdebó főispán a vojteki pályaudvaron — dr. Beniczky György jelenlétében — Ferenczy Sándor alispánjelölt részére támogatásomat kérte. Amikor én ezt megtagadtam, argumentumként felhozta többek közt azt, hogy Joanovich Sándor alispán ellen oly adatok birtokában van, melyeknél fogva Joanovich alispán nemcsak állását, de nyugdíját is elvesztené.

Kabdebó főispán fenti nyilatkozatára támaszkodva, a szombati közgyűlésen felkértem a főispánt, hogy a hivatkozott adatokat a helyzet tisztázása szempontjából bocsássa a közgyűlés rendelkezésére. Kabdebó főispán ezt nemcsak hogy megtagadta a közgyűlésen, de a fenn közölt nyilatkozatban a nekem a vojteki állomáson tett kijelentéseit is letagadta.

Ezzel szemben fentartom azon állításomat, hogy a főispán ur nekem a Joanovich Sándor alispán urra diffamáló fenti nyilatkozatot megtette. Ennélfogva kijelentem, hogy Kabdebó Gergely, Temesvármegye főispánja — hazudik.

Detta, 1907. évi szeptember hó 8 án.

Dr. Szalay Géza s. k.

Érdekes, hogy Szalay Géza dr. a temesi főispán beiktatási ünnepén egy aradi előkelő urral szemben még ugy nyilatkozott, hogy Joanovichot a legközelebbi tisztujtáson ki kell buktatni, most pedig Szalay is az alispán pártján van a temesi háborúsághar.

Öngyilkos urinő.

A szerelem áldozata.

A csapodár ügyvédjelölt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 10.

A boldogtalan szerelemnek ismét áldozata van. Egy felülrő szépségű fővárosi urinő akart tegnap este megválni az élettől, amelyet nem tudott tovább elviseini. A szerencsétlen teremtés szerelmes volt egy fiatalemberbe, aki nem viszonzotta a vonzalmát. Ezért nyult a mérgepohárhoz, hogy magát elpusztítsa. Az esetről fővárosi tudósítónk az alábbiakat jelenti:

Tegnap este a Sarkantus utca 16. szám alatti „Sas”-szállodába egy 20—24 évesnek látszó, igen elegáns, szép urileány szállt meg. Azt mondotta, hogy valaki meg fogja látogatni s ha utána tudakozódik, engedjék be hozzája. A szobaleány megkérdezte, hogy kit fognak keresni.

— A név mellékes, mondotta a szép leány, majd rám ismernek a leírásból.

A szobaleány éjjel 11 óráig várt, de mert nem jelentkezett senki, bement a vendég szobájába, hogy az ágyat megvesse és a leány parancsait kérje. A szobaleány elé borzalmas látvány tárult. A szőke leány az asztal mellett a padlón feküdt és hangosan hörgött, mellette a földön egy szublimátpasztyillás üvegcsé hevert.

A szobaleány lármát csapott, majd megje-

lentek a mentők és a rendőrség. A mentők megállapították, hogy a leány szublimátpasztyillával megmérgezte magát. Állapota nagyon súlyos, de nem életveszélyes. Beszállították a Rókus-kórházba.

A rendőrség a leány személyazonosságát ott a helyszínen nem tudta megállapítani. Semmiféle irás nem volt nála, csak három levelet hagyott hátra. Az egyiket a rendőrségnek címezte, ebben csak ennyit írt:

— Nagyon kérem, ne boncoltassanak fel.

A másik levél borítékján ez olvasható: „Drága anyámnak.” A levél tartalma ez:

Kedves anyám!

Bocsásd meg, amit tettem, de ne bánisd őt többé. Ő igazán nem tehet róla, magam, csak magam tettem. Én még most is szeretem. Bocsásd meg a tettet.

(Olvashatlan aláírás.)

A harmadik levél zárt boríték alatt van, a borítékon a következő címzés olvasható:

— Nagys. Igaz Aladár ügyvédjelölt urnak, Havas utca 6. II. em.

Az életunt nőt Sárík Zsófiának hívják és elvált asszony. Férjének, Gresko Jánosnak, a Kecskeméti-utcában van üzlete. Ot évig volt férjénél az asszony, azután el kellett hagynia férjét egy fiatal ember miatt. Sárík Zsófi kiment Oroszországba táncosnőnek, évenként visszajött és pénzt hozott magával. Nagyon szerelmes volt Igaz Aladár ügyvédjelöltbe, akinek felesége akart lenni.

Tegnap barátnőjével, Lázár Istvánnéval fürdőben volt, aztán hazakísérte és azzal távozott el: Megyek Aladárhoz!

Előzőleg panaszkodott, hogy Aladár megcsalja, vasárnap is látta egy másik nővel, s ezt tul nem éli. Lázárné azonban nem törődött ezekkel a dolgokkal, mert a szép Sárík Zsófi mindig szerelmes és életunt volt.

A magyarok ellensége.

Izgató román tanító.

Az ügyészség vizsgálata.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 10.

Aradmegye Kúvín községében működik Popovits Demeter román nemzetiségű felekezeti tanító, aki mióta oda került, teljesen kiforgatta béketűréséből az egyébként csendes természetű román lakosságot. Vasár- és ünnepnapokon maga köré gyűjtötte a földmivéseket s izgató beszédet intézett hozzájuk s örületes eszméket hirdetve igyekezett a népből a magyarok iránt érzett jóindulatot kiölni.

Aradhegyalja minden községében ismeretes az izgató neve, s ma már annyira ismerik, hogy még a románság is kerüli a derék dász-kállal való érintkezést. Később a nép is rájött, hogy izgatásainak egyedüli célja a békés egyetértés megzavarása s ma azok, akik legáhitatosabban hallgatták, a legnagyobb ellenségei. Az ellenszenv már az elmúlt télen is annyira kifejlődött ellene, hogy minden héten beverdesték ablakait. Mikor a tulzó agitátor belátta, hogy a nép nem hisz szavában, az iskolás gyermekekre vetette ki hálóját. Kúvín községben régóta szokássá vált, hogy a 10—11 éves gyermekeket Gyorokra a református és katolikus iskolába küldik a magyar nyelv elsajátítása végett. Ezt igen rossz szemmel nézte az érdemes dász-kál s elkezdte manőverét ezen, a románságot lealázó cselekedet ellen. Minden követ megmozgatott, hogy a szülőket nemes szándékuktól eltántorítsa. Minthogy azonban így célt nem érhetett, a leggyalázatosabb eszközöket használta fel megtorlásul.

Magyargyalázó versekre tanította tanítód-

nyait s megleste velök a gyoroki iskolából ké-
késen haza igyekező román gyermekeket s ut-
jokat állva szórta feljök a gyalázatos rigmu-
sokat. S majd mikor látták, hogy azok sem
mibe se veszik s nem hallgatják meg, *kövekkel*
kezdték dobálni őket s futni kényszerítették a
„magyar” iskolába járó gyermekeket. Ekkor a
magyarság ellen izgató s erkölcsstelenéget szító
érdemes pedagógus nevetve kiáltotta feljök:

— *Igy fusson Árpád dicső nemzedéke!*

A hékés természetű szülők a tanító ez in-
kultusait eltörték s gyermekeiket *kerülő utakon*
küldték az iskolába. Mikor azonban a gyoroki
iskolába járó kuvini román gyermekek kará-
csodnykor elmerészelték menni a templomba,
végték kijött sodrából a derék dáskál s e sza-
vakkal dobálta ki őket a templomból:

— *Menjete a gyoroki templomba, ti bü-
dös kálvlnisták, ti rühes birkák!*

Egy másik gyoroki iskolába járó román
gyermekről *letépte a ministráns ruhát, felpo-
fozta s kidobta isteni tisztelet alatt a templom-
ból.* A tanító e gyalázatos eljárását a kuvini
papok is megsokalták, s a szülők sem bírták
elnezni. Mindezek alapján az aradi kir. ügyész
ségeen feljelentették a derék tanítót s mintegy
30 tanut jelentettek be. Az ügyészség a napok
ban már vádratot is adott s Popovits Demeter,
a magyar állameszme s hifelekezet elleni iz-
gatásaiért legközelebb már a törvényszék előtt
fog felelni.

Valóban sajnálatos körülmény, hogy ezek
dacára ez a derék pedagógus még mindig a ka-
tedrán ül s ironikusan mosolyog az ellene
emelt vádak felett.

Mindenestre helyén volna, ha a közigaz-
gatási bizottság megszivelné a dolgot s rövi-
desen felfüggesztené ezt az embert, aki Kuvin-
ban csak a magyarság rovására fejti ki áldat-
lan működését.

Botrány egy megyegyűlésen.

Autonómisták és függetlenségek harca.

Ugron főispánt megkergették.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 10.

Az erdélyi Temesmegyének, Maros-
Tordának ma viharos közgyűlése volt,
amelyen a szégyenletes botrányok egész
sorozata játszódott le. Függetlenségek és
autonómisták, ifj. Ugron Gábor főispán,
Nagy József alispán és Erődsy Sándor
főjegyző a legválogatlanabb kifejezésekkel
szidalmazták egymást és a tettegességet
csak a közgyűlés elnapolásával lehetett
elkerülni.

A félhivatalos M. T. I. távirati jelen-
tése alapján az izgalmas közgyűlésről az
alábbi tudósítást adjuk:

Csendőrök a megyeházán.

Maros-Torda vármegye ma délelőtti rend-
kívüli közgyűlését nagy izgalom előzte meg.
Az autonóm-párt emberei nagy számban gyü-
lekeztek, de előrelátható volt, hogy a függet-
lenségi bizottsági tagok többségben lesznek.
Éppen erre való tekintettel — tartván a lesza-
vaztatástól — Erődsy Sándor főjegyző alispán-
helyettes *csendőrséggel rakta meg a megyeházát,*
ugy, hogy a bizottsági tagok csak hosszas vias-
kodás és lehetetlen igazolási eljárások után
juthattak be. A függetlenségi polgárságot a
vármegyházáról teljesen kiszorították, ellen-
ben azt a csöcselöket, amely az autonóm párt
mellett tüntet, beeresztették a megyeház köz-
gyűlési termébe.

A függetlenségi párt tömör sorokban vo-
nult fel fél tíz órakor Bethlen István gróf és
Gadl Sándor orsz. képviselők vezetése mellett.
Amikor helyeiket elfoglalták a közgyűlési te-
remben, Erődsy alispán helyettes főjegyző, iszo-
nyu izgalom közepette nyitotta meg a közgyü-
lést, amely a főispánért küldöttséget monesz-
tett. A főispánt belépése alkalmával a függet-
lenségi párt zajos ovációban részesítette, míg
az autonóm párt részéről a *leggyalázóbb kife-
jezésekkel és zajos abuzugkiáltásokkal fogadták.*
Ifj. Ugron Gábor főispán elfoglalta az elnöki
széket és napirend előtt szót adott Gadl Sán-
dor orsz. képviselőnek, aki felháborodással kér-
dezte, mit keresnek a csendőrök a megye
házán?

„Botozzák ki az alispánt”.

A kérdésre Erődsy alispánhelyettes előadta,
hogy Jenev József és Fodor Béla törvényha-
tósági bizottsági tagok panaszt tettek, hogy
Körösy József nyáradszeredai főszolgabíró a
közgyűlés megakadályozására és *botrányok*
rendezése céljából igen sok embert hozott be
járásából, akik nem bizottsági tagok. Beadvá-
nyukban tanukként Gadl Sándor és Urmánczy
Nándor képviselőket és még többeket neveztek
meg és hozzáfűzték azt, hogy Körösy József
tegnap este a függetlenségi párt lakomáján
Nagy József alispán ellen súlyos gyalázó kife-
jezéseket használt és felhívta a vármegye kö-
zönségét, hogy *botozzák ki az alispáni székből.*
Ez adott okot arra, hogy csendőrséget rendel-
jen ki.

Gadl Sándor és Urmánczy Nándor orsz.
képviselek személyes kérdésben felszólalva, til-
takoztak a beadvány azon állítása ellen, mint-
ha ők Körösy József főszolgabírónak e beszé-
dét hallották volna és a beadványban foglalta-
kat *aljas hazugságnak nyilvánítják.* A beadvá-
nyban Ugron Gábor főispán is meg volt ne-
vezve, mint a kinek füle hallatára támadták
meg az alispánt. Ugron Gábor főispán ezt a
ráfogást szintén visszautasította, a mi botrá-
nyokra és zajos jelenetekre adott okot. A tör-
vényhatósági bizottság függetlenségi tagjai *ök-
leikkel fenyegették az alaptalanul vádaskodókat.*
A főispán csak hosszas csengetés után tudta a
rendet helyreállítani.

A főjegyzőt ismét felfüggesztik.

Az elnöki előterjesztések során a főispán
jelentette, hogy Andrassy Gyula gróf belügy-
miniszter a felfüggesztett tisztviselők ügyében
véglegesen döntött és Erődsy főjegyzőt állásá-
ból *ismét felfüggesztette.* Az erről szóló rende-
letet a főispán kézbesíttetni akarta a főjegyző-
nek, de Erődsy az átvételt ismételtén meg-
tagadta.

Erre megint óriási vihar tört ki. A függet-
lenségek Erődsyt fenyegették, közben kevés-
számu hívei éljenezték a főjegyzőt. A közgyü-
lést a *tettegességektől csak hajszál választotta el.*

Ugron főispán ekkor kijelentette, hogy mi-
vel Erődsy nem vette át a miniszteri rende-
letet és helyét elhagyni nem akarja, az alispán
pedig szabadságon van, helyettes főjegyzővé
Reicher Aladár szászrégeni főszolgabírót ne-
vezte ki és felhívta őt, hogy a közgyűlés ke-
zébe tegye le az esküt.

A főispán e kijelentésére ismét óriási ka-
varodás támadt. A bizottsági tagok felugráltak
helyeikről, Jenev József főjegyző a főispánt
öklével fenyegette, gyalázó kifejezéseket hasz-
nált ellene, a függetlenségek pedig Erődsyt
szidalmazták. A nagy kavarodásban Reicher
Aladár *letette az esküt.*

Ezután a főispán felszólította Reichert,
hogy foglalja el a főjegyzői széket. A vihar

erre megisméltődött és oly sokáig tartott, hogy
a főispán kénytelen volt az ülést *felfüggeszteni.*

A szünet után Ugron főispán Erődsy Sán-
dor a közgyűlés szünet előtt kézbesíttetni
akarta azt a rendeletet, amelyben utasítja őt,
hogy a főjegyzői irodát és teendőket *haladék-
talanul adja át az ujonnan hnevezett helyettes*
főjegyzőnek.

Az összecsohkott alispán.

Erődsy Sándor a közgyűlés szünet előtt is-
mét *megtagadta* a főispáni rendelet végrehajtá-
sát és azt törvénytelennek minősítette.

Erre ismét oly heves jelenetek következ-
tek, hogy a főispán kénytelen volt *újra felfüg-
geszteni a közgyűlést.* Szünet alatt is a legsúlyo-
sabb kifejezésekkel illették az autonóm pártiak
Andrassy Gyula gróf belügyminiszert, vala-
mint a kormány többi tagjait, a főispánt és a
függetlenségi pártot.

A midőn a közgyűlés tagjai némileg lecsen-
desedtek, Ugron főispán újból megnyitotta a
közgyűlést, a mely ismét botrányokkal kezdő-
dött. Behozták az állítólag betegsége miatt sza-
badságon levő Nagy József alispánt, aki *egyé-
nesen az alispáni szék felé tartott és el akarta*
foglalni. Az izgalmas jelenetek újra kezdődtek.
Az autonóm párt tagjai *ölelgették, csókolgatták*
az alispánt, a függetlenségi párt ellenben oly fe-
nyegető magatartást tanúsított, hogy a főispán
ismét felfüggesztette a közgyűlést. Ekkor Ugron
főispán a függetlenségi párt tagjaival együtt
kivonult a közgyűlési teremből. Nagy József
alispán pedig kevészámu bizottsági taggal a
teremben maradt és *folytatta a közgyűlést.* Az
alispán ekkor a következőket mondotta:

Alispán a főispán ellen.

— Megdöbbenéssel értesültem arról, hogy
a főispán távollétemben mily szemtelen *diszón-
ságokat követett el.* A vármegye reputációja
megköveteli, hogy ezekért elégtételt szerezzek
a vármegyénél. Nagy ezután hosszabb beszéd-
ben a valóságtól igen eltérő színekkel vázolta
a helyzetet, majd felhívta Erődsy Sándort, hogy
adja elő a történeteket. Erődsy Sándor ekkor
hosszu beszédben saját személyes szereplését és
álláspontját kidomborítva tárgyalta az esemé-
nyeket.

A tüntetések ekkor a folyosóra is kiterjed-
tek. *Órületos kavarodás támadt* és a közgyü-
lési teremben mintegy 20 perclig folyt az alis-
pán törvénytelen elnöklésével a közgyűlés.

A főispán később ismét visszatért a köz-
gyűlési terembe, mivel azonban a rendet nem
tudta helyreállítani, holnap délután 3 órára *el-
napolta a közgyűlést.* Az izgalom ekkor tető-
pontjára hágott. A mint a főispán a közgyü-
lési teremből távozni akart, Jenev József kör-
jegyző felemelt ököllel utat tört magának a
bizottsági tagok között a főispán felé, Erődsy
főjegyző pedig szembe fordult a főispánnal és
gyalázta. A több bizottsági tag kíséretében tá-
vozó főispánt az udvaron mintegy 600 főnyi
tömeg vette körül és a Kossuth-nótát énekelve
lakásáig kísérte, lelkesen tüntetve mellette.

Ma délután ugy a függetlenségi, mint az
autonóm párt erős előkészületeket tesz a hol-
napi folytatólagos közgyűlésre. Az izgalom oly
magas fokra hágott, hogy az emberek az utcán
revolverekkel járnak.

MULATSÁGOK.

(=) Regruta-bál. Az aradi besorozottak e
hó 14 ikén szombaton a városligeti vendéglő
összes termeiben szavalattal, monológgal és
énekekkel egybekötött zártkörű regruta-bált ren-
deznek.

A hadtestparancsnokság levele.

Hivatalos irást kaptunk a temesvári cs. és kir. 7. hadtestparancsnokságtól. A levél egy táviratunknak akta-szerű elintézése, a melyet a hadtestparancsnoksághoz intéztünk az önkéntesből lett tartalékosok ismeretes ügyében, a kiket a behívón kitüntetett időnél tovább akartak visszatartani.

Az átirat, a legutóbb szerzett nemzeti vívmány alapján német és magyar nyelven íródott. A hűség és a kifejezések nem egész értelem szerint fordított nüanszainak kedvéért az átiratot mindkét nyelvű szövegében közöljük.

★

K. und k. 7 Corps-Commandó.
M. A. Nr. 9023.
An
die Redaktion des „Aradi Közlöny“
in
Arad.
Temesvár, am 7. September 1907.

Bezugnehmend auf das Telegramm vom 20. August l. J. wird bekanntgegeben, dass die aus Einjährig-Freiwilligen hervorgegangenen Reservemänner gesetzlich zu einer 28 tägigen Waffenübung verpflichtet sind.

Die fragliche Verfügung des Infanterieregiments Nr. 33 war demnach vollkommen gerechtfertigt.

Da jedoch die Einberufung der Betreffenden irrthümlich tatsächlich nur auf 25 Tage lautete, wurden diese Reservemänner schon nach Ablauf dieser Zeit in das nichtaktive Verhältnis rückversetzt.

Es ist bedauerlich, dass die Redaktion sich aus diesem Anlasse zu einem Angriffe auf das Regimentscommando hinreissen liess, der — wenn ihm auch keinerlei Tragweite zukommt — doch als nicht nur in der Form ungehörig sondern auch sachlich nicht gerechtfertigt zurückgewiesen werden muss.

Im Dienstesabsein des Corps-Commandanten
und commandirenden Generals

Krismanic G. M.

Ez az átirat alig maradhat a nélkül, hogy mi arra a vizszo-válaszunkat meg ne tegyük. Ime, megadjuk, egészen a hadtestparancsnokság formájában, magyar és német nyelven. Aki szokatlannak fogja találni, hogy a hasábjainkon németül nyilatkozunk, azt vigasztalja meg, hogy a mi átiratunk német szövege legalább gondosabb, mint a hadtestparancsnokság fordítójának magyar fogalmazása.

A mi válaszuk, amelyet a nagy nyilvánosság postájára bizunk, ez:

Az Aradi Közlöny szerkesztősége.

A cs. és kir. 7. hadtestparancsnokságnak

Temesvárott.

Arad, 1907. szeptember 7-én.

Köszönettel nyugtázzuk a cs. és kir. hadtestparancsnokság szeptember 7-én kelt átiratába csomagolt rendreutasítást. Reánk nézve, miután az átirat nem a nyilvánosságot parancsoló helyreigazításnak készült, bizonyára kényelmesebb lett volna azt óvatosan visszeteretni, vagy, miután a lapszerkesztőségek ez idő szerint irattárak gyűjtésével nem fárászthatják magukat, az átiratot a hadtestparancsnokságnak járó minden tiszteltünk mellett egy meglehetősen

Cs. és kir. 7. hadtestparancsnokság.

M. A. 9023. szám.

Az
„Aradi Közlöny“ szerkesztőségének
Arad.

Temesvárt, 1907. évi szeptember
hó 7-én.

F. évi augusztus hó 20-án kelt, távirati közöltetik, hogy egyéves önkéntesekből lett tartalékosok törvényszerűen 28 napi fegyvergyakorlatra vannak kötelezve.

A 33. gyalogezred kérdéses intézkedése tehát teljesen jogos volt.

Miután azonban az illetők behívása tényleg csak 25 napra szólt ezen tartalékosok már ezen idő visszahelyeztetek.

Sajnálatos, hogy a szerkesztőség ezen alkalomból az ezredparancsnokság ellen oly támadásra hagyta magát ragadtatni, melyet — ha annak semmi hordereje sincsen, nemcsak mint a formában helytelen, hanem mint tárgyiilag is jogtalant vissza kell utasítani.

Redaction des Aradi Közlöny.

Dem K. u. k. 7. Corpscommandó
Temesvár.

Arad, dem 10. September 1907.

Wir bestätigen dankend die in der Zuschrift vom 7. September des K. u. k. Corpscommandos enthaltene Zurechtweisung. Nachdem die Zuschrift nicht eine der Öffentlichkeit gewidmete Richtstellung war, so wäre für uns allenfalls bequemer, die Zuschrift still bei Seite zu legen, oder, — nachdem sich die Zeitungsredaktionen mit Archivar-Agenden nicht beschäftigen können, — die Zuschrift, trotz unseres Respektes gegenüber dem Corpscommando, in einem, ziemlich gebräuchlichen Papierkorbe der Vernichtung zuzuführen. Wir beilegen uns jedoch

rozant állapotban levő papirkosárba temetni. Mi azonban magunk sietünk azt a köztudomásnak átadni, egyben tájékoztatást nyújtandó érdekelt olvasóinknak a felől, hogy a hadtestparancsnoksághoz való felebbezés milyen elrettentő következmények veszedelmét rejti.

Az eset igazságára nézve meg kell jegyeznünk, hogy a szóban levő, egyéves önkéntesekből lett tartalékosok három ízben kaptak a fegyvergyakorlatra szóló behívót: augusztus 5-én huszonnyolc napra, augusztus 22-én huszonöt napra, és végül augusztus 29-én huszonöt napra. Jól tudjuk, hogy a véderő utasítás értelmében e tartalékosok 28 nap fegyvergyakorlatot kötelesek teljesíteni; ezt azonban a cs. és kir. 33. gyalogezred parancsnoksága csupán közvetlenül a huszonöt nap letelése előtt jelentette ki. Őszintén csodálnók, ha ebben a cs. és kir. hadtestparancsnokság a katonai nyilvántartás és közigazgatás mintaképét és tökéletességét tekintené.

Azon tény, hogy e tartalékosok a huszonöt nap elteltével szabadságoltattak, csak azon „támadás“ után történt, amelyet mi az ezredparancsnokság ellen intézni vakmerőek voltunk. E szerint, bármennyire is hiájával volt ez a támadás a „horderőnek“, bármennyire is fogyatékos, esetlen volt annak formája és bármennyire nélkülözötte a tárgyi jogosságot: azaz kell magunknak hizelegni, hogy a tartalékosoknak a huszonöt nap elteltével történt szabadságolása lényeg szerint a mi támadásunknak volt az eredménye. Legalább is valószínűnek kell tartanunk, hogy ezen, az ezredparancsnokság ellen intézett merénylet nélkül a tartalékosokat mégis huszonnyolc napra tartották volna vissza, ami, tekintve, hogy legtöbbjük tisztviselő ember, akik polgári felebbvalóiktól a fegyvergyakorlat teljesítésére megszabott időre kaptak szabadságot, az illetőkre föltétlenül érdekeik sérelmét jelentette volna. A huszonöt nap után való szabadságolás tehát, szerény mérvben, nekünk köszönhető; s reánk nézve mindig fontosabb, hogy cikkeink és mozgalmaink célt érnek, annál, hogy mennyire emelkednek horderő, forma szépség és a tárgyi jog tekintetében.

Az a véletlen, hogy a hadtestparancsnokság a hivatalos elintézés keretein túl, jónak látta szubjektív ítékezésbe bocsátkozni, jogot ad nekünk is néhány észrevételre. Mi eddig azon hitben éltünk, hogy a hadseregnél különbség van az altisztí kifejezőmód és a magasabb katonai körökben használatos irály között. A *noblesse oblige* elve, azt hittük, a hadsereg legfőbb hatóságait is olyan hangnemen használatára utalja, amely kerüli az erőteljes kifejezéseket és az olcsó kifakadásokat, miután

diese Zuschrift der Öffentlichkeit zu übergeben, damit wir in Einem unsere Leser darüber orientieren, dass welche Gefahr von abschreckenden Folgen ein Recurririen an das Corpscommando haben kann.

Bezüglich der Richtigkeit des Falles müssen wir bemerken, dass die betreffenden, aus dem Einjährig-Freiwilligen Stande hervorgegangenen Reservemänner ihre Einberufung zur Waffenübung dreimal bekamen; am 5. August, auf 28 Tage, am 22. August auf 25 Tage, und endlich am 29. August auf 25 Tage. Wir wissen wohl, dass im Sinne der Wehr-Vorschriften diese Ersatzmänner zu einer 28 tägigen Waffenübung verpflichtet sind, dies hat jedoch das Commando des 33. Infanterie Regiments nur unmittelbar vor Ablauf der 25 Tage zum Ausdruck gebracht. Es würde uns aufrichtig wundern, wenn das Corpscommando in diesem Vorgehen das Muster einer Militär-Ewidenz und Administration sieht.

Die Verfügung, dass diese Reserve-Männer nach Ablauf der 25 Tage in das nicht aktive Verhältnis rückversetzt wurden, erfolgte nur nach jenem „Angriffe“, zu welchem wir uns gegen das Regiments Commando hinreissen zu lassen, so kühn waren. Demgemäss, — wenn auch unserem Angriffe keinerlei Tragweite zu kommt, und wenn auch derselbe der gehörigen Form und sachlichen Gerechtfertigung entbehrte — müssen wir uns doch damit schmeicheln, dass die nach 25 Tagen erfolgte Beurlaubung dieser Reservisten das Resultat unseres Angriffes war. Wir müssen es wenigstens für wahrscheinlich halten, dass ohne dem gegen das Regiments Commando gerichteten Attentate die Reservisten doch auf 28 Tage zurückgehalten worden wären, was, mit Rücksicht, dass die meisten Beamten waren, die nur auf die Dauer der in der Einberufung festgesetzten Waffenübungszeit von ihren Civil-Vorgesetzten einen Urlaub erhielten, allenfalls eine Benachtheiligung ihrer Interessen bedeutet hätte. Die nach 25 Tagen erfolgte Beurlaubung kann nun, in bescheidenem Maasse uns verdankt werden; und für uns ist es immer wichtiger, wenn unsere Artikel und Aktionen den gewünschten Erfolg haben, als dass diesen eine gewürdigte Tragweite oder gehörige Form oder sachliche Gerechtfertigung zuerkannt werde.

Jener Zufall, dass das Corps-Commando für gut gefunden hat, über den Rahmen der amtlichen Erledigung sich auch in subjective Erwägungen einzulassen, gibt uns auch das Recht zu einigen Bemerkungen. Wir waren bisher in dem Glauben, dass bei dem Militär ein wesentlicher Unterschied zwischen der Unterofficiers Ausdrucksweise und des Geschäftstiles der höheren Militär-Behörden ist. Wir meinten auch, dass das Princip der noblesse oblige die obersten Militär-Behörden zum Gebrauche eines solchen Umgangstones verhalte, welcher Kraftausdrücke und billige Redensarten vermeidet, nachdem sie doch durch diese von ihrem hochgehaltenen Piedestal herabsinken würden. Wir beilegen uns dem Corpscommando zum Wissen zu bringen, dass wir im Irrthum waren. Es scheint, dass die militärische Auffassung

ezek által a saját erkölcsi magaslatáról szállana alá. Sietünk a cs. és kir. hadtestparancsnokság tudomására hozni, hogy tévedtünk. Ugy látszik, a katonai fokozatban az a közössége, hogy a polgári személyektől és különösen azok lapjaitól jövő felszólalásoknak semmi szín alatt igazat adni nem szabad és hogy ezen parancsnak érvényesítése mellett a panasznak és panaszlónak lekicsinyítése és lesujtása óvja meg a főlényt, amelyre a katonai köröknek szükségük van.

Ezen tapasztalatainkat ezennel a nagy nyílvanosság közkincsévé avatjuk, fentartva azon eddigi hatáskörünket, hogy a katonai hatóságok által elkövetett hibák és igaztalanságok eseteiben a jogos érdekeket esetleg a cs. és kir. 33. gyalogezred parancsnokságánál magasabb testületekkel szemben is, megvédeni és érvényesíteni igyekezzünk.

Az Aradi Közlöny szerkesztősége.

und Umgangsweise in jeder Rangstufe darin übereinstimmt, dass den von Civil Personen, und besonders deren Press Organen herstammenden Beschwerden unter keinen Umständen Recht gegeben werden darf und dass bei zur Geltungbringung dieser Auffassung auch noch die Herabsetzung der Beschwerdeführenden zur Bewahrung jener Erhabenheit dient, deren die militärischen Kreisen zu bedürfen scheinen.

Die Erfahrungen übergaben wir hiemit der grossen Öffentlichkeit, aufrecht erhaltend unseren bisherigen Wirkungskreis, dass wir, bei Fehlern und Ungerechtigkeiten der Militär-Behörden, die gerechten Interessen auch eventuell gegenüber höheren Militär-Behörden, als das 33. Regiments Commando, immerhin wahren und vertheidigen bemüht sein werden.

Die Redaction des Aradi Közlöny.

kárba Mindezt számításba vettük. Azonban a harc áldozatokkal jár. A magyar munkásság megmutatta, hogy tud áldozni és meg fogja mutatni, hogy harcolni is tud.

Kiméletlen, elszánt, forradalmi harc kezdődik október 10-én. Azért küzdünk, ami a kormány programja, amit a király megígért. Ne kergessék forradalomba az ország népét. Adják, aminek megvalósítására szavukat lekötötték.

Fel a küzdelemre! Éljen a forradalmi szociáldemokrácia!

Andrássy a választói jogról.

Különös véletlen folytán *Andrássy Gyula* gróf belügyminiszter ép egy újság mai számában nyilatkozik a választói jog reformjáról. A belügyminiszter nyilatkozata, amelyet egy újságtudósító kérdésére válaszul adott, így szól:

— A reform készül, egész nyáron kizárólag csak azzal foglalkoztam. Áltanulmányoztam s részben már föl is dolgoztam az anyagot s annyira haladtam, hogy *nemsokára a minisztertanács elé terjesztem a javaslat alapelveit.* Remélem, hogy a többivel azután gyorsan el fogok készülni. Részleteket most nem mondhatok, de hiszem, hogy a népjog minden barátja meg lehet elégedve a javaslatommal. Nagyon természetes azonban, hogy a legnagyobb gondot fordítom arra, hogy a hirtelen átmenettel *anarkiát ne teremtsünk s hogy megóvjuk a magyar állam nemzeti jellegét.*

A *M. H.* értesülése szerint a kormány a képviselőház összeülése után a legelső ülésük egyikén nyilatkozni fog a választói reform dolgáról.

A karhatalom mozgósítása.

A belügyminiszterium közigazgatási osztályát nagy mérvben foglalkoztatja a szociálisták mozgalma. Legközelebb az ország valamennyi törvényhatóságához rendelet megy, amely a belügyminiszter utasításait tartalmazza az általános sztrájk esetére.

A csendőrség külön utasítást kap, azonfelül a sztrájk napján az egész országban *készenléthe helyezik.*

A *honvédségnek* is jut szerepe a mozgalom révén előfordulható zavargások elnyomásában. Október 10-én valamennyi honvédlaktanyában készenlétkben fognak állani az összes tisztek és az egész legénység.

„Békés jellegű demonstráció.”

Egy hírlapíró ma beszélgetést folytatott *Garbai Sándorral*, a szociáldemokrata pártvezetőség tagjával, aki *Barabás Bélának* ellenjelöltje volt a tavalyi aradi képviselőválasztáson. *Garbai* az általános sztrájkra vonatkozólag a következőket mondta:

— Az október 10-iki munkaszünet csak a harc megindítását jelenti. Ez egy fokozódott jelensége az 1905. szeptember 15-én csak Budapestre kiterjesztett általános munkaszünetnek. A tüntetés demonstratív jellegű lesz, előpróbája annak a nagy küzdelemnek, amely később következik be.

A *Népszava* holnapi, szerdai számában ismét közlésezi a felhívást Magyarország munkásságához, hogy október 10-én népgyűléseken és tömeges fölvonulásokkal tüntessen az általános választói jog érdekében.

A szociáldemokraták hivatalos lapja — amint szerkesztősége éjjel telefonon velünk közölte — holnapi cikkében is hangsúlyozza, hogy az október 10-iki munkaszünetnek, éppen úgy mint a két év előttiének, *békés demonstrációs jellege lesz* és nem egyéb, mint *manifestáció* az általános választói jog érdekében.

Általános sztrájk Magyarországon.

A magyarországi szociáldemokrata párt bizalmi testülete elhatározta, hogy október 10-én, a képviselőház összeülése napján országos és általános sztrájkot rendez. A munkaszünettel kapcsolatosan országsszerű népgyűléseket és fölvonulásokat tartanak és mindentől tüntetnek az általános, titkos községenkénti szavazati jog érdekében.

A kiegyezés válságának közepébe szenzációs politikai újság tolt. A magyarországi szociáldemokrata-párt elhatározta, hogy október tizedikére, a parlament megnyitására napjára kimondja az általános sztrájkot Magyarországon és ezt addig nem szünteti be, míg a kormány illetékes helyen arra nézve kötelező ígéretet nem tesz, hogy az általános választói jogot megvalósítja. A szociálisták e nevezetes elhatározásának részleteiről a következőket jelentik:

A bizalmi testület ülése.

A magyarországi szociáldemokrata párt *bizalmi testülete*, amely az összes szakszervezetek bizalmi férfiból áll, ma este értekezletet tartott, amelyen *Bokányi Dezső* elnökölt. Az értekezleten *Bokányi Dezső* ismertette a politikai helyzetet és különösen azt a körülményt, hogy a kormány eddig sehol, semmi féle kötelező nyilatkozatot nem tett az általános szavazati jognak törvénybe iktatása érdekében. Ezért azt javasolja, hogy a párt *október tizedikén mondja ki az egész országban az általános sztrájkot*, amely tartson mindaddig, amíg a kormány a választói jogot illetően megnyugtató nyilatkozatot nem tesz. A gyűlésen — amely éjjel tizenkét óráig tartott — az összes jelentővők hozzászóltak az indítványhoz és helyeselték. Végül az indítvány pártelhatározatba ment.

Az agitációt illetően a bizalmi férfiak elhatározták, hogy azt a lehető legszélesebb alapon fogják folytatni. E célból mindenekelőtt kiáltványt bocsátanak ki a munkásokhoz, akiket egyébként falragaszok útján is igyekeznek az eszménk megnyerni. Az agitáció folyini fog az összes szakszervezetekben, ideértve a felosztatot s akaszervezetek helyébe lépettszabad szervezeteket is. Igénybe veszik ezenkívül a levél és röpiratok útján való agitációt, ugyszintén az u. n. hízi agitációt is, mi utóbbi azt jelenti, hogy szociálisták apostolok házról-házra, udvarról udvarra, ajtóról-ajtóra fognak járni — mint ezt a lakók sztrájkja idején tették — és úgy szereznek híveket tervüknek.

A szociálisták egyébként olyan sztrájkot terveznek, amelyen még nem volt Magyarországon. Terveik szerint október tizedikén minden munka szünetel Magyarországon. Sztrájk

kolni fog nemcsak Budapest, hanem az egész vidék is, nemcsak a szervezett munkások, de minden szervezett és nem szervezett proletár hivatalosok, kereskedelmi alkalmazottak, községi, városi emberek és ami fő, az iparin kívül a földmivelő munkásság is.

Ezenkívül a szociálisták Impozáns tüntetésekre gondolnak. Így október tizedikén, a parlament megnyitása napján Budapesten akarják megismételni, amit a *bécsi szociálisták* 1905. őszén cselekedtek meg. Vagy százötven-ezernyi emberből álló fűntető körmenet járna be a várost, annak minden főbb utcáit és elvonulnának a parlament előtt is. Hasonló tüntetéseket akarnak rendezni a vidéki központokban is október tizedikén, amit a szociálisták emlékeztető nappá akarnak tenni Magyarország történetében.

Az általános sztrájk proklamációja.

A magyarországi szociáldemokrata párt közlénye, a *Népszava* ma már proklamálja az október 10-iki általános sztrájkot. A kiáltvány befejező része így szól:

Azt hirdették, hogy a nép nem követeli a választójogot. Október 10-én majd meggyőződnek róla, hogy az egész ország népe kész harcba szállni e követelésért és semmi körülmények között sem enged az elsikkasztani.

Budapest összes szakmáinak megbízottai tegnap este megtartott ülésükön kimondták, hogy október hó 10-én Budapesten

általános munkaszünet lesz.

Együttal kimondták azt is, hogy felhívják az egész ország népét *csatlakozásra*. Ne legyen október 10-én egyetlen olyan város és község sem, ahol dolgozó munkást láthatnak. Az egész országban legyen

általános munkaszünet

és a nép mindenütt gyűlésekkel és tüntetésekkel mutassa ki, hogy követeli az általános, titkos választójogot.

A fővárosban minden szakma tarison gyorsan gyűlést és jeleltse be minél előbb, hogy csatlakozik a mozgalomhoz. A vidéki városok munkássága mindenhol együttes gyűlést tart és állásfoglalását szintén minél előbb bejelenti a párttitkárságnál.

Szüneteljen október 10-én az egész országban minden tevékenység!

Ez lesz a harc kezdete. Tudjuk, hogy e tüntetéssel még nem vívjuk ki az általános választójogot. Tudjuk, hogy ellenfeleink megint hazudni, rágalmazni fognak. Tudjuk, hogy ki fogják számítani, hány fiér vesz e tüntetéssel

A demonstráció sikere érdekében ország-
szerte több ezer gyűlést tartat a párt és mil-
lőkre menő röpiratot fog a nép között szét-
osztatni.

A hatóságok készülődésére vonatkozó kér-
désünkre a Népszava szerkesztősége közölte,
hogy főleg a karhatalmi apparátusnak a meg-
mozgatása, mert a szociálisták gondoskodni
fognak arról, hogy a munkaszünet során sem-
miféle zavargás ne legyen. Boda Dezső főkapitány
már ki is jelentette, hogy a tüntetés beje-
lentése után sem tesz különös intézkedéseket.

A szociálisták mozgalmáról ma már al-
apos információi vannak az egész politikai vilá-
gnak. Mint fővárosi tudósítónk jelenti, a szo-
ciáldemokrata párt most már lázas tevékeny-
séget fog kifejteni, hogy a tüntetés olyan nagy
arányu legyen, aminőnek azt a párt tervezi.
Bevezetésül egy millió példányban ad ki röpi-
ratot, amelyeket október 10-ig a röpiratok
egész sorozata fog követni. Ezen kívül több
mint ezer népgyűlést tartanak az ország min-
den részében.

Megfogják valósítani ezen kívül a *házi
agitációt* is, amelylyel a két év előtti általános
munkaszünet alkalmával olyan nagy sikert
értek el.

Egy asszony kálváriája.

Fölmentett hitvesgyilkos nő.

Esküdszéki tárgyalás.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 10.

Egy agyonnyargatott szegény asszony ál-
lott ma gyilkosság vádjával terhelt az aradi
esküdszéki bíróság előtt. Hét keserves esztendő töl-
tött el az ura mellett, aki részegeskedésével s
durvaságával pokollá tette az életét. Mikor az-
után csordultig megtelt a pohár, az asszony ön-
kivülei állapotában revolvert fogott és *agyon-
lőtte az urát*. Az esküdszéki bíróság kegyelmes volt
a megtört bűnösrel szemben és *felmentette a
vád és következményei alól*.

A hitvesgyilkosság előzményei a követ-
kezők:

Ozv. Gogán Györgyné 1900 szeptember
23-ika óta volt törvényes felesége Gogán
Györgynek, aki eleinte megbecsülte magát és
jól bánt az asszonnyal. Evek múltán azonban
mindjobban az ivásra adta a fejét s az utolsó
2—3 évben a folytonosan részegeskedő ember
már úgy bánt a feleségével, mint a kutyával.
Ütötte, verte a legcsekélyebb dologért, s miután
a rossz bánásmód következtében az asszony
egészen elhidegült iránta, még azt is reá fogta,
hogy kedvese van és megcsalja.

Ezt a gyanuját ébren tartotta az is, hogy
az asszony az utóbbi időben mindgyakrabban
megtagadta a házassággal járó gyengéd köte-
lességek teljesítését, ami viszont újabb inzultu-
sokra szolgáltatott okot!

Az év elején a gyűlölködés a házasság-
között már teljes volt. Az Apatelek község ha-
tárában fekvő Pintlek pusztá gyakran hangzott
a házastársak marakodásától, akik féligmed-
dig már meg is állapodtak a nyugodalmasabb
percekben abban, hogy rövidesen elválnak. De
a költségek miatt egyre halogatták a dolgot.
Május 11-én este azután végzetes dolog tör-
tént. Gogán György ismét bepálinkázva jött
haza, s azonnal belekötött az asszonyba, akit
ütni, verni kezdett. A gyenge testalkatú as-
szony futásban keresett menedéket és csak

akkor mert visszajönni, mikor már a ház el-
csendesedett.

Ekkor lassan belopódzott a szobába, ahol
a férje az ágyra dőlve elaludt. Az asszony, aki
nagyon el volt keseredve, előkereste a férje re-
volverét és öngyilkosságot akart elkövetni. A
hideg vas érintése azonban hamarosan észre-
térítette. Belátta, hogy semmi oka sincs arra,
hogy öngyilkos legyen. Aztán hirtelen gonosz
gondolat szállta meg. Nem volna-e jobb az
urát, azt a részegen heverő gonosz embert el-
tenni láb alól? Első pillanatban megborzadt a
rettenetes eszmétől, de aztán hiába küzdött
ellene, rabjává lett a gondolatnak s végül az
urához lépett, *a homlokára illesztette a revolver
csövét és elsütötte a fegyvert*.

Gogán György egy jajszó nélkül szabadult
meg az élettől. A mi azután következett, az
már az ismeretes sablon szerint történt: csend-
őrség, vizsgálóbíró, vallatás, vizsgálati fogság.

A szerencsétlen asszonyt Köller János tábla-
bíró elnöke alatt ma vonta felelősségre az
esküdszéki bíróság. Nem tagadott semmit. Beismerte
tettét, de egyre emlegette, hogy a rendkívül
rossz bánásmód vette el az esztét s vitte rá a
gyilkosságra. Berger Ernő dr., özv. Gogán
Györgyné védője, ügyesen aknáztta ki a véde-
lem egyes fázisait, s már a védőbeszéd után
nyilvánvaló volt, hogy a boldogtalan asszonyt
alighanem felmentik az esküdtek. Mintegy fél-
órás tanácskozás után az esküdtek, bár konsta-
tálták a gyilkosság tényét, de megállapították
a vádlott öntudatlanságát is a gyilkosság el-
követésénél, mire a törvényszék *felmentő ítéle-
tet hozott*. Az ítélet kihirdetése után a vádlot-
tat, aki eddig vizsgálati fogságban volt, azon-
nal *szabadlábra helyezték*.

Az ellopott város.

700,000 koronás sikkasztás.

A bűnös főpénztáros.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 10.

Szászvárosnak szenzációja van. A városi
adópenztárban a főispáni vizsgálat alkalmával
700,000 koronás hiányt fedeztek fel. A hatal-
mas pénzüsszeget Schuller Móríc főpénztáros
sikkasztotta el, aki nyomtalanul eltűnt a vá-
rosból. A szenzációs ügyben kompromittáló sze-
repe van az egész városi vezetőségnek is. Az
esetről az alábbi tudósításban számolunk be:

Bornemissza Lipót báró dévai főispán bi-
zalmas értesítést kapott, hogy a megye terüle-
tén levő Szászvárosban visszaéléseket követtek
el. Súlyos vádakkal illették elsősorban Schuller
Móríc Ferenc főpénztárost. A főispán egy hét-
tel ezelőtt váratlanul Szászvárosba érkezett Tóth
Géza dr. főispáni titkár kíséretében s a pénz-
ügyigazgatóság két tisztviselőjével és megindí-
totta a vizsgálatot. Napról napra emelkedett a
konstatálható hiány száma s valósággal meg-
döbbentő adatok kerültek napfényre a rablóga-
rázdálkodásról, amelyet Schuller folytatott. Teg-
nap utolsó stádiumába jutott a vizsgálat. A fő-
pénztárosnak azonban nem szóltak semmit,
sőt úgy viselkedtek, mintha eddig mindent a
legnagyobb rendben találak volna.

Bármily nagy titokban folyt is az eljárás,
mégis kiszivárgott egy-egy részlet az eredmé-
nyéből. És Schullernek akadtak jóbarátai, akik
besugták neki, hogy baj van. Schuller tegnap
delután a vizsgálat közepett egyszerre sápadt
lett és így szólt:

— Bocsánat uraim, kissé rosszul lettem.

Gyötör a régi gyomor bajom. Néhány percre ki
kell mennem.

Kiment s azóta nem látták többé. A város
területét is sikerült föltűnés nélkül elhagynia.
Több tanu vallomásából azt következtetik, hogy
a brassói vonatra szállott és Romániába men-
kült. A rovancsolást folytatták és késő estig
dolgoztak. Veszter Henrik dr., a dévai pénz-
ügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség vizs-
gálója és Buday Péter dévai járási számellenőr
kijelentették, hogy az eddigi vizsgálát ered-
ményeképpen *hétsszázezer koronányi hiány állá-
pítható meg*.

Ezt az óriási összeget körülbelül husz esz-
tendő alatt sikkasztotta el Schuller. Valószínű,
hogy a hiány még sokkal nagyobb és az *egy-
milliót is túlhaladja*. Födözet alig van rá a
főpénztáros vagyonában. Schullernek, aki nő,
négygyermekes családja, szép háza van ugyan
a Főtéren s gazdag ember hírében állott, de
ma kiderült, hogy egész vagyonát föléltte, mert
állandóan pazar életmódot folytatott. Különle-
ges passziója is bőven volt, s ezek egy-egy hó-
napban annyit fölemésztettek, amennyit egész
évi fizetése sem tett ki.

Az óriási sikkasztás hírére, amely gyorsan
elterjedt az egész megyében, tegnap délelőtt
kutatott a helyszínére Binger József dr. ki-
rályi ügyész, valamint Apáthy Arpád dr. me-
gyei főügyész is. A rovancsolást nyomon kö-
vette a bűnügyi vizsgálat, amelynek eredmé-
nyéről táviratilag jelentést küldtek a belügymi-
niszteriumnak.

A nyomozóknak első kérdése az volt, ho-
gyan sikkasztotta, hová tette Schuller a hatal-
mas összeget. Megállapították, hogy Szászváros
kellős közepén *kártyabarlang működött*, amely-
nek állandó vendégei közé tartozott a főpénz-
táros. A játékbárlang dögében külön bűnügyi
vizsgálat folyik és máris feltűnést keltő részle-
teket derített ki.

A dévai alispáni hivatal tegnap táviratilag
értesítette Aradvármegye alispáni hivatalát a
sikkasztásról. Távirati értesítés érkezett még
a rendőrséghez is.

SPORT.

+ A lövészverseny nyertesei. Az aradi pol-
gári lövészegyletnek 1907. évi szeptember hó
7. 8. és 9-én megtartott nagy díjlövészetének
eredménye a következő:

Mély lövések. 1. Ezredéves emlékdíj: Dör-
ner Emil. 2. Kosztka Emil. 3. Meer Ármín. 4.
Székely Antal. 5. ifj. Müller József. 6. Pechtol
József (vendég) 7. Ternajgó Lajos. 8. Feszler
Károly. 9. Schütz József dr. (vendég). 10. Csernyi
Emil (vendég).

Legtöbb találat: 1. Ternajgó Lajos. 2. Dör-
ner Emil. 3. Feszler Károly. 4. Schütz József
dr. (vendég). 5. Pechtol József (vendég). 6.
Kosztka Emil. 7. Meer Ármín. 8. Magyar Ferenc.
9. Ádom Károly. 10. Nagy Károly. 11. ifj.
Müller József. 12. Székely Antal. 13. Csernyi
Emil (vendég). 14. id. Müller József. 15. Weisz
Dávid. 16. Mülek Lajos dr. 17. Nagy Sándor.

Legtöbb kör: 1. Dörner Emil. 2. Ternajgó
Lajos. 3. Schütz József dr. (vendég). 4. Feszler
Károly. 5. Magyar Ferenc. 6. ifj. Müller József.
7. Kosztka Emil. 8. Meer Ármín. 9. Weisz Dá-
vid. 10. id. Müller József. 11. Mülek Lajos dr.
12. Székely Antal.

Pisztoly mély lövés: 1. Feszler Károly. 2.
Meer Ármín. 3. Ternajgó Lajos.

Pisztoly legtöbb találat: 1. Ternajgó Lajos
2. Feszler Károly. 3. Pechtol József (vendég)
4. Dörner Emil. 5. Meer Ármín.

Hölgyek díja: 1. Ternajgó Lajos. 2. Feszler
Károly. 3. Dörner Emil. 4. Schütz József dr.
(vendég). 5. Meer Ármín.

A románok pártkasszája.

Szucsú János dr. nyilatkozata.

Ki kapta a száznolcvanezer frankot?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 10.

A román nemzetiségi pártról leleplezést közöl a Lumina című lap, amely a kormány és a koalíció érdekeit szolgálja. A leleplezés szerint az általános választásokon külföldről, Romániából kapott választási költségeket a párt, még pedig nagyon jelentékeny összeget: száznolcvanezer frankot. A pánádi zavargásokról ir tulajdonképpen a Lumina és csak befejezősül írja meg a száznolcvanezer frank történetét a következőkben:

Egy nemzetiségi matador a képviselőválasztások alkalmával száznolcvanezer franknyi összegecskét kapott Románia akkori pénzügyminiszterétől.

A pénzt ide hozták, a „vezérek” közt szétosztották és néhányan kifizették privát adósságaikat is belőle, mások pedig a választásokra fordították az összeget. Tudomásunk van arról, hogy egyik román nemzetiségi képviselő választása negyvenötezer koronába került.

Ha a román nép „vezérei”, akik maguk kiáltották ki magukat vezéreknek, kívánni fogják, rendelkezésükre bocsáthatunk megdöntetlen adatokat a Take Jonescu minisztertől a választások céljára kapott száznolcvanezer frankra vonatkozólag és megmondhatjuk azt is, hogy kicsoda és milyen állásban kapta a pénzt.

Egy fővárosi lap a leleplezésre vonatkozólag kérdést intézett Suciu János dr.-hoz, az országgyűlési nemzetiségi párt egy tagjához, aki a következőket jelentette ki:

— A választások alatt én voltam a választási központi iroda vezetője. Jól ismertem tehát az ügyeket. És becsületesen kijelentem, hogy sehonnán, egyetlen krajcárt sem kaptunk. Ahol okvetlenül kellett, ott váltóra vetünk fel pénzt az alkotmányos, törvényesen megengedett költségekre. Volt azonban olyan terület is, ahol összesen négyszáz koronára sem volt szükség. Voltak köztünk gazdag emberek is. Így illyésfalvi Papp György, Mihályi Tivadar, Vlád Aurél és mások, akik vagyonos emberek, természetesen minden költségüket maguk fedezték. Más választáson rendkívüli nehézségeket okozott a pénzhány. Lucaciú azért bukott el Lápostalván, mert alkotmányos költségei nem voltak. Ha sonlóképpen járt Russu-Sirianu, akinek kétszáz forint sem állott rendelkezésére a kisjenői választáson.

Én magam a saját alkotmányos költségeimre váltóra vettem fel háromezer koronát, de ebből sokat felemésztett a pártiroda, mert levelekre, táviratokra sokat kellett költeni.

Igaz, voltak olyan jelöltek, akik költségeket kértek. De azt voltunk kénytelenek válaszolni mindenkinek, hogy pénzünk nincs. Egyébként az összes iratok, levelek, elszámolások nálam vannak és én hajlandó vagyok bárkinek megmutatni, rendelkezésére bocsátani.

Suciu János nyilatkozata után most már érdeklődéssel várják a Luminának azon adatait, amelyeket a leleplező cikkben kilátásba helyezett.

A kormány Bécsben.

Kisért a létszámemelés.

A szent felségjog.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 10.

A magyar kormány közgazdasági miniszterei, élükön Wekerlével, ma Bécsbe utaztak, ahol megkezdődik a kiegyezési őszi kampány. Igen nagy várakozással néz a politikai világ e tárgyalások elé. Most már döntést várnak annál is inkább, mert hir szerint a kormány most már meg akarja szövegezni a kiegyezési szerződést. A junktim dolgában előreláthatólag a király fog dönteni, akinek a két kormányelnök rendelkezésre bocsátja a tárcáját.

Távirati tudósításunk a következő:

A kormányok lemondanak.

Wekerle Sándor miniszterelnök a szakminiszterekkel ma délután Bécsbe utazott a kiegyezési tárgyalásokra. A miniszterelnök bécsi időzése során a királyhoz is megy kihallgatásra.

Politikai körökben nem tartják lehetetlennek, hogy ha az osztrák kormány továbbra is ragaszkodik a junktimhoz, úgy mindkét kormány följárja lemondását.

Egy másik információ szerint egyelőre nincs szó arról, hogy a junktim miatt keletkezett konfliktust a király döntése alá bocsássák.

A kormány azzal a törekvéssel megy Bécsbe, hogy a kiegyezési szerződést megszövegezzék. Ez a munka sokáig fog tartani és szombatnál előbb aligha jönnek vissza a magyar miniszterek.

Az annabergi csatlakozás.

A sokat vitatott junktimon kívül érdekes és nagyjelentőségű pontja a vitának az annabergi vasuti csatlakozás ügye. Szombaton, amikor a kereskedelmi minisztériumban a szénhiány ügyében ankétot tartottak, Sztérényi József államtitkár kijelentette, hogy a magyar érdekekre oly fontos vasuti csatlakozás ügyében az osztrák kormány jóindulatára lehet számítani. Természetes, hogy ennek a kijelentésnek meg volt a maga alapja. Annál feltűnőbb tehát, hogy egy, az osztrák kormányhoz közel álló lap azt fejtegeti, hogy az osztrákok részéről az annabergi csatlakozás ügyének újból való felvetésében a helyzet kielekesedését látják.

Magyar részről természetesen a legnagyobb szimpátiával kísérik a kormánynak azt a tervét, hogy létesítse végre az annabergi csatlakozást, hogy megmentse az országot e ponton is az osztrákok gazdasági önzésétől.

Az annabergi csatlakozás ügyében Kossuth Ferenc a következőket jelentette ki:

— Óriási tévedésben vannak azok, akik azt hiszik, hogy az annabergi csatlakozást a kiegyezési szerződésben fogjuk megoldani. Ezt nem lehet megcsinálni, mert nem tartozik oda. Ez a kassa oderbergi vasut dolga és mint ilyen, külön in-

tézendő el. A magyar kormány mindenestre arra törekszik, hogy a kiegyezéssel párhuzamosan intézze el.

Bejelentik a létszámemelést.

A tegnapi nagy miniszteri tancsközlésből lassan-lassan elterjednek a hírek. Abban az összes lapok megegyeznek, hogy junktim nincsen. De lesz egyéb, amiről a kormány egyik tagja így nyilatkozott:

— A kiegyezés, kvóta és jegybank között junktim nincsen és nem is lehet. A kiegyezésért ellenérték fejében nem hajlandó a kvótát emelni a kormány, mert a kiegyezés önálló műs mint eléggé ismeretes dolog, kölcsönös alku tárgya. Ha pedig a kvótaemelésről egyáltalán beszélni lehet, akkor ez csak a katonai kérdések megoldásával történhetik meg. Ennek a kormánynak, ha átmeneti is, kötelessége az égető kérdések megoldása, vagy legalább a függő ügyek békés és sima elintézésének előmozdítása. A létszámemelés Damokles kardjaként függ a nemzet fölött s ha a kormány, mint Wekerle Sándor miniszterelnök a képviselőház általános helyeslésével a parlamentben is kijelentette, a katonai kérdést megfelelő nemzeti vívmányokkal megoldhatja, az országnak megbecsülhetetlen szolgálatot tesz. Erre törekedni a kormánynak egyik eminens föladata.

A felségjog nem eladó.

A béc-i N. F. Pr. mai estilapja az alábbiakat írja:

— A monarchia kiegyezése válság előtt áll. A tegnapi budapesti minisztertanács határozatai még jobban kiélesítik a két kormány között fönálló ellentétet. A helyzet sokban hasonlít ahhoz, amelyet a Hohentlohe-kormány és a Wekerle-kormány közötti konfliktus teremtett. A magyar minisztertanács határozatairól szóló hir szerint nagyon csekély a remény ahhoz, hogy a legközelebbi kiegyezési tárgyalások békés megoldásra vezessenek. Egy lehetőség talán mégis fönmarad, de az is nagyon kétséges. A magyar minisztertanács megköveteli, hogy Magyarország a kvótának később esetleg való fölemeléséért teljes kárpótlást nyerjen. Talán katonai engedmények értendők ez alatt. Ha a magyar minisztertanács határozatát ez a gondolat szülte, akkor ez újabb csalódásra vezetne. A közös hadsereg — Ausztria számára legalább — nem alku tárgya, sem politikailag, sem pénzügyileg. Saját elhatározásából aligha fog akadni osztrák kormány, amely a császárnak a hadsereg egysége szempontjából nélkülözhetetlen katonai felségjogot piacra vinné és ott a kvótának egy pár milliójáért tuladna rajta.

A horvát koalíció bomlása.

Rakodczay Sándor horvát bánnak a kormány az eléterj szott jelentés alapján részletes utasítást adott a kormány teendőire nézve. A horvát-szerb koalícióból újabb kiválások várhatók, ami azt jelenti, hogy a botor és vak horvát obstruktorok ellenségei egyre szaporodnak.

Rakodczay több politikus előtt kifejezte azt a reményét, hogy az őszszel tisztulni fog a helyzet és rövid idő múlva helyre áll Horvátországban a régi rend.

HIREK.

Bűnvizsgálat

a bajai bank vezérigazgatója ellen.

Arad, szeptember 10.

Szabadkai távirati jelentés szerint a bajai ipar- és kereskedelmi bank bűnügyében ma szenzációs fordulat állott be. A szabadkai törvényszék vádpanácsa ugyanis vizsgálatot rendelt el a bank elnökgazgatója, Schön Antal ellen, aki a város egyik legtekintélyesebb és legvagyonosabb polgára.

A szabadkai vizsgálóbíró tudvalevőleg elutasította az ügyészség indítványát, melyben Schön vezérigazgató ellen a vizsgálat elrendelését kérte. Az ügyész megfeleltette az elutasító végzést a vádpanácshoz, amely ma délelőtt tárgyalta a felfolyamodást.

Szabadka és különösen Bajaváros közönsége óriási érdeklődést mutatott a tárgyalás iránt, amelyhez egész különvontok szállították a bajaiakat. A törvényszék folyosói zsufolásig megteltek érdeklődőkkel, akik izgatottan várták a vádpanács határozatát.

Háromnegyed órai tanácskozás után a vádpanács kihirdette végzését, amelyet a legnagyobb meglepetéssel fogadott a közönség. A vádpanács megsemmisítette a vizsgálóbíró végzését és helyt adva az ügyész fölfolyamodásának, vizsgálatot rendelt el Schön Antal vezérigazgató ellen. A végzés indokolása elmondja, hogy komoly okok forognak fenn arra nézve, hogy Schönnnek, mint a bank igazgatójának része van a sorsjegycsalásban, minthogy nyilvánvaló, hogy tudott felőle.

A vádpanács végzése nem jogerős, mert Schön megfeleltette a szegedi ítélőtáblához.

A letartóztatott Wagner Sándor könyvelő ügyében holnap dönt a szegedi tábla, míg Schön vizsgálatára nézve csak napok múlva hozza meg végérvényes döntését.

— Erzsébet királynő emlékezete. Budapestről táviratozzák: Erzsébet királynő halálának mai évfordulóját kegyelettel ülte meg az egyház, a hivatalos világ és a főváros közönsége. Az állami, megyei és városi középületekre kitűzték a gyászlobogót, a templomokban pedig gyásztisztviszteleteket tartottak. A hivatalos főltisztvisztelet délelőtt tíz órakor volt a budavári koronázó Mátyástemplomban. A gyásztisztviszteleten a hercegprímás képviselőjében Kohl Medárd dr. püspök pontifikált. A szentély pad-soraiban ültek: Wekerle Sándor miniszterelnök, Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter, Hadik János gróf és Popovics Sándor államtitkárok és nagyszámu előkelő közönség.

— Francia-spanyol konfliktus Marokkó miatt. London-ból táviratozzák: A Daily Mail jelenti Tangerből: Francia- és Spanyolország közt a viszony nagyon kényes. A spanyolok nagyobb haderőt akarnak kiküldeni, mint a franciák és spanyol tábornokot akarnak mind a két hadsereg parancsnokává kineveztetni. Franciaország azonban ebbe semmiképen sem akar beleegyezni.

— Képviselő és tanító párbaja. Szegedről jelenti tudósítónk: Becsey Károly orsz. képviselő és Szücs István tanyai tanító között a minapi iskolaszéki ülésen tudvalevőleg heves szeszszólalkozás támadt. Az ellenfelek ma kard-

párbajt vívtak, amelyben Szücs tanító a kezén megsebesült.

— Bedő Árpád fegyelmije. Aradváros fegyelmi választmánya holnap, szerdán délelőtt tíz órakor a vármegyeházán Károlyi Gyula gróf főispán elnöklése alatt ülést tart, amelyen Bedő Árpád dr. községi bíró fegyelmi ügyében hoznak határozatot. A tárgyalás, amint azt már megírtuk, a törvény értelmében nyilvános és csupán a határozat hozatala történik zárt ülésben.

— A titokzatos Klempa-affér. Egy erdélyi fegyvergyakorlatáról hazaérkezett aradi fiatal ember ma elmondta, hogy egy héttel ezelőtt, éppen a Klempa affér kipattanása napján, gyakorlaton találkozott Klempa Kálmán volt aradi vadászszázadosal. Klempa lóháton századát vezette és így lehetetlen, hogy Szabó Ödön bajonettje súlyos sérülést ejtett a hasán. Valótlank természetesen azok a hírek is, amelyek szerint Klempát még most is a gyulafehérvári katonai kórházban ápolják. Az afférről különben az aradi tartalékos tiszt erdélyi időzése során nem is hallott.

— Közöskonyha Lippán. Lippáról táviratozzák: Az országos drágaságra való tekintettel a lippai kaszinó tagjai Halik dr. járási orvos kezdeményezésére szervező bizottságot alakítottak a közös konyha létesítésére. Mintául a temesvári közös konyhát veszik, a melynek a működését már tanulmányozzák is és ha célszerűnek bizonyul, még a jövő hó folyamán Lippán is létesül közös konyha.

— Román tanítók Janku sirjánál. Dévről írják: A zarándvidéki román tanítók a tanfelügyelőség ismételt felszólítása után a múlt héten tették le az államtisztviselői esküt. A román tanítók azonban előbb Janku sirját keresték fel Czében, ahol megesküdtek, hogy hű követői lesznek a román nemzeti ideálok szolgálatában. A sirra román nemzeti szalaggal ékes koszorút helyeztek, amelyet Dévről vizsdatérőben magukkal vittek emlékül.

— Grieg temetése. Bergenből táviratozzák: Mikor Grieg holttestével a krematórium kápolnájába érkezett a gyászmenet, Kunow lelkész megindító gyászbeszédet mondott, ezután pedig a koporsót a kemencébe helyezték el. A német követ koszorút tett le a ravatalra, kifejezve a német császár és a német nép mély-séges részvétét a nagy zeneszerző halála fölött, kiemelve Grieg művészetének jelentőségét német szempontból.

— Egy tőzszebirósági titkár öngyilkossága. Budapestről írja tudósítónk: Körülbelül tíz nappal ezelőtt bejelentették a rendőrségen, hogy Nyári József, a budapesti áru- és értéktőzsze biróságának titkárja Budapestről eltűnt. Nyári, akinek három gyermeke van, összeveszett a feleségével, eltávozott hazulról és többé vissza sem tért. Ma a budai temetőben egyik bokor alatt egy feloszlásnak indult holttestet találtak, amelynek jobb halántékán egy lövéstől eredő seb tátongott. A rendőrség megállapította, hogy öngyilkosság esete forog fenn. A rendőrség azt hiszi, hogy az ismeretlen halott azonos az eltűnt titkárral, ámbar a felesége, aki a halottat megtekintette, azt mondja, hogy nem tudja egész biztossággal agnoszkálni a holttestet. Érdekes, hogy a holttestet félmeztelen állapotban találták és ruhájának zsebében a legesekegyebb értéktárgyat sem leltek. A rendőrség azt hiszi, hogy a holttestet valaki megtalálta és kirabolta. A halottrablás ügyében megindult a nyomozás.

— Japánellenes zavargások. Londonból táviratozzák: A vancouveri japánellenes zavargásokról: a következőket jelenti a Tribune: A japán negyed tegnap este táberhoz hasonlított. A kínai negyedben a késő délutáni órákban új zavargások kezdődtek, miközben a rendőr-

ség 26 embert letartóztatott. A csőcselék ezután a japánok által lakott utcák ellen vonult, de ezek bejáratait botokkal, késekkel és revolverekkel felfegyverkezett japánok által megszállva találták. Ennek az volt a következménye, hogy a fehér csőcselék széteszt. Egy a Powell utcán rendőri fedezet nélkül elhaladó japán csoportot a csőcselék megtámadott.

— Arad a szárazéri társulatban. A földmívelési miniszter dr. Kállay Zoltán, a szárazéri ármentesítő és belvizlevezető társulat miniszteri biztosa mellé alakított véleményező bizottságba dr. Jegesi Károlyt, Arad városi tisztügyiészét tagul kinevezte.

— A győri tűzvész. Győrből táviratozzák: Az éj folyamán a tűzoltók folytatták a mentési és oltási munkálatokat. Tegnap hirt adtunk arról, hogy Virág Józsefné férje szétroncsolt holttestének láttára megőrült. Az asszony már magához tért és jól érzi magát. Az egyik gyártulajdonos becslése szerint a kár egy és háromnegyed millió korona. Az összes épületek a készletekkel együtt biztosítva voltak. A halottak eltemetéséről részben a város, részben Richard gyártulajdonos fog gondoskodni. A városi tanács ma délelőtt ülést tartott, amelyen elhatározták, hogy miután a tűzoltóság mai szervezetében fenn nem tartható, erélyes intézkedésekkel reformálni fogják.

— Egy román költő halála. Vulkán József román költő, a román akadémia és a Kisfaludy-társaság tagja, akiről az aradi románok körében is jól ismertek, ma hatvanhat éves korában meghalt. Temetése holnap lesz. Az elhunyt kiváló poéta 1840-ben Hollódon (Biharmegye) született. Iskoláit szinmagyar városokban végezte. Az ügyvédi vizsgát letette, de nem praktizált. A nagyváradi törvényszéknél mint román és francia tolmács működött. Noha prózában írt műveivel intenzívebb hatást tudott ébresztetni, hajlama mégis a versírás felé vonzotta. Az első román képes szépirodalmi lapot ő alapította. Vulkán eszméit magyar nyelven is terjesztette. A román irodalomnak magyar nyelven való ismertetéséért a Kisfaludy társaság őt 1891-ben tagjai sorába választotta. Vulkán temetését Radu Demeter püspök fogja végezni, míg az elhunyt sirjánál Marianeszku táblabíró, a bukaresti akadémia kiküldötte fog beszédet mondani. A Kisfaludy-Társaság elnöke az özvegyhez részvételtáviratot, ravatalára pedig koszorút küldött.

— Szociálisták tüntetése az Arpad ünnep ellen. Szegedről jelenti: A szociálisták szombat estére, abban az időben, amikor a szegedi Arpad ünnepély lesz, tüntető felvonulást terveznek a vasúthoz Bokányi szocialista vezér fogadására. A főkapitány megadta az engedélyt a körmenet megtartására.

— A gyorsforraló áldozata. Ma este nyolc órakor végezes szerencsétlenség történt a Szabadság-tér 11 ik számú házban. Jeruska Róza, Nádor Bernát cselédje gyorsforralón vacsorát melegített. A cseléd feldöntötte a gyorsforralót és a láng megkapta a ruháját. A boldogtalan leány kirohant a folyosóra, ahol a sikoltozására rémülten előrohanó lakók letépték róla a lángban álló ruháját. Az esetről értesítették a rendőrséget, amelynek intézkedésére a mentők Jeruska Rózát beszállították a közkórházba. A szerencsétlen leány a mellén és hasán súlyos égési sebeket szenvedett. Állapota válságos.

— Halálos vasuti tolatás. Csáktornyáról táviratozzák: Tegnap este az itteni pályaudvaron a tolatásnál két kocsi összekapcsolása közben Erős György fékező lábát elkapta egy kerék. Az életveszélyesen megsérült azonnali orvosi segély után vonatra tették, hogy a nagykanizsai kórházba szállítsák, de utközben Mura királynál meghalt.

— **Vasuti katasztrófa.** Termoliból táviratozók: A campo-marinol pályaudvar mellett egy személyvonat összeütközött egy tehervonattal, úgy, hogy 12 kocsi elpusztult, 7 ember szenvedett sérüléseket. Egy ember sebei *haldósak*.

— **Birtokcsere.** Az aradi kir. törvényszék telekkönyvében az elmúlt héten a következő tulajdonjogi változásokat jegyezték fel: Stefanov Péra eladja az aradi 4621. sz. tjkvben felvett szántót 400 k. ért ifj. Illin Nikának. — Béres Dávid eladja az aradi 7235. sz. tjkvben felvett Borona utca 38. sz. házat 1600 k.-ért Csobán György és neje Argyelán Máriának. — Schwelengraber Gyula és neje Adametz Amália eladja az aradi 4271. sz. tjkvben felvett Magyar-utca 20a. számot 15000 k.-ért Gombos Antal és neje Sággy Emillának. — László Imre és neje Buza Vera eladja az aradi 5089. sz. tjkvben felvett Szerb utca 26a. sz. házat 1000 k.-ért Vljakó Ferenc és neje Puzsin Krisztiának. — Leporisz Józsefné Kúthy Irén eladja az aradi 7240. sz. tjkvben felvett Kurticsi-uti telket 1300 k.-ért Papp Imre és neje Ricsány Máriának.

— **Rovarpor,** bolhák, legyek, poloskák, svábok ellen leghatásosabb Vojtek és Weisznál. 201

KOZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

A tőzsde az izraeliták ünnepe miatt zárva volt.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Szeptember 10 —

Magyar elsőrendű: Oreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súlyban 135—136 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 126—137 fillérig; könnyű páronként 20 kilogrammig terjedő súlyban 136—137 fillérig. Szerbiát: Nehéz páronként 260 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig. Sertéslétszám: Szeptember 7. napján volt készlet 37,637 darab, szeptember 8. napján felhajtott 482 darab, szeptember 8. napján elszállított 345 darab, szeptember 9. napjára maradt készletben 37,774 darab.

VÁROS ÉS MEGYE

Arad a múlt hóban.

— A polgármester jelentése. —

Arad sz. kir. város törvényhatóságának 1907. évi augusztus havi működéséről a polgármester jelentésében a következőket terjeszti elő. A közegészségi állapot az előző havihoz képest — a kisdetek között felmerült sűrű betegedés folytán — rosszabbodott. A bél- és gyomor-betegségek száma emelkedett; a felnőttek között étrendi és viselkedési hibák következtében a nyári hányás-ékelés néhány esetben előfordult, a csecsemőknél a heveny bélhurut jelentkezett gyakran. A kanyaró járvány jellege megszűnt. Vörheny, diphteria és tífusz az utóbbi 15 esettel — szórványosan jelentkezett s azok közül 4 a környékről került a kórházba. A trachomás betegek száma volt július hó végén 6, szaporodott 3, gyógyult 4, maradt 5, a kórházban kezeltetik 4, idegen 2. Elhalt összesen 128 egyén, 78 férfi, 50 nő, az elhaltak között helybeli 111, idegen 17. Baleset következtében meghalt 3, öngyilkosság előjött 1, halva született 5. A városi lakosság halálozási évi aránya 1000:24.6. A megyei közkórházban ápolatott 720 egyén, az izraeliták kórházában 11, összesen 731, ezek közül gyógyult 185, javult 204, meghalt 80. A népesedési viszonyok hanyatlást mutatnak. Elve született 130 gyermek, 61 fiu, 69 leány; törvényes 110, törvénytelen 20. A születések évi aránya 1000:28.9. Házasság kötött 45.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Régi olvasó. Könnyű sejteni, hogy a vers alól tévedés révén kimaradt a csillagos megjegyzés, a mely az érdekességét és aktualitását megmagyarázta volna. Az *ujévi ima* című költeményt az aradi zsidó hitközség néhai jeles főrabija, *Steinhart* Jakab írta és mondotta el évtizedeken keresztül német nyelven. A költeményt *Vágvölgyi* Lajos dr. rabbi kérésére

Erdős Renée, a nagytehetségű költőnő magyar nyelvre fordította, s ezt a szép, nagy erejű fordítást *Vágvölgyi* dr. az aradi zsidó templomban, az újévi ünnepet bevezető esti isteni tiszteleten fölelvasta. Ez a története a tegnapi tárca-rovatban közölt versnek, amelynek szépségeiben bizonyára minden hitfelekezetteliek egyformán gyönyörködtek.

IDEGENEK ARADON.

— Szeptember 10. —

Fehér Kereszt-szálloda. Schiff Jenő dr. ügyvéd Orosháza. — Oláh Kálmán számtanácsos Budapest. — Weisz Henrik kereskedő Bécs. — Goldman András pékmester Pétervárad. — Koppel István igazgató Budapest. — Mrucko Albert magánzó Prága. — Sternberg Gusztáv irnok Szék-székérvár. — Heiber Miksa gyáros Bécs. — Rozenfeld Gyula felügyelő Esztergom. — Longisz N. tanácsos Konstan tinápoly. — Leitner Kálmán mérnök Odenburg. — Hinge Fülöp magánzó Érsekújvár. — Meyer Vilmos földbirtokos Kecskemét. — Brunner Balázs kereskedő Lipótvár. — Fischer Győző dr. ügyvéd Surány. — Richter József gyáros Rónaszék. — Reisz Mór könyvelő Bécs. — Hirsch Dezső kántor Brezova. — Lévai Gusztáv építész Grác. — Ruzs Sándor ügyvédjelölt Bécs. — Tarján Vilmos osztályfőnök Budapest. — Eizenburger Gyula utazó Eszék. — Rozenstingl Emánuel utazó Bécs. — Weisz B. Károly utazó Bécs. — Beles F. utazó Budapest. — Gröncser Henrik utazó Bécs. — Fodor Alfréd utazó Budapest. — Fülöp Ferenc utazó Budapest. — Károly Vilmos utazó Budapest. — Pollák Emánuel utazó Berlin. — Eizner Herman utazó Csucs. — Herman Péter utazó Budapest. — Deutsch Dezső kereskedő Nagyvárad. — Dacuzi Pál pénzügyőri biztos Szeged.

Központi szálloda. Eder Gottfried máv. főfelügyelő Budapest. — Branál Lipót magánzó Basel. — Montag Dezső birtokos Birta. — Kohn Sándor igazgató Alváca. — Hoffman István igazgató Nagyvárad. — Gellyi Gyula magánzó Budapest. — Blum Gyula dr. ügyvéd Temesvár. — Pitányi János gyáros Königrätz. — Salgó Dezső hivatalnok Kolozsvár. — Hantsch Sándor kárbeeslő Budapest. — Römisch Vilmos gyáros Drezda. — Rozványi József magánzó Nagyszombat. — Strausz Adolf magánzó Déva. — Izsák Samu vállalkozó Budapest. — Nemeskéri Kiss Vilmos jegyző Kevermes. — Budai Zsigmond jegyző Kevermes. — Holub Vilmos mérnök Bécs. — Ernst Vilmos igazgató és fia Debrecen. — Woldman Alfréd mérnök Budapest. — Roger Pál magánzó Budapest. — Forstl Ottó mérnök Berlin.

Vass szálloda. Lövy Henrik utazó Bécs. — Fogarasy Kornél magánzó Fogaras. — Jánosi Ottó birtokos Acuca. — Strobl János utazó Bécs. — Wertheim Mór utazó Bécs. — Csura István utazó Bécs. — Leipniker Ede birtokos Majsa. — Karácsonyi J. utazó Budapest. — Pissenberger István utazó Nyerges. — Hoff Aurél utazó Budapest. — Králitz Elek utazó Budapest. — Weber Izidor utazó Budapest. — Kramer Teréz magánzó Szentpéter. — Weisz H. kereskedő Szentanna. — Keppich Illés kereskedő Győr. — Kolb Imre kereskedő Veszprém

NYILTTER.*

A Bór- és Lithion-tartalmú

Salvatorforrás

kitűnő sikerrel használtatik vesebajoknál, a húgyhólyag bántalmánál és köszvényénél, a cukorbetegségnél, az emésztési és légzési szervek hurutjainál.

Húgyhajtó hatású!

Vasmentes! Könnyen emészthető! Teljesen tiszta!

Kapható ártalmatlan kereskedésekben vagy a Szinye-Lipóci Salvatorforrás Vállalatnál Budapest, V. Rudolfsplatz 2.

Iskolakönyvek

1907—8-ra.

KERPEL IZSO

könyv- és papirkereskedése

Aradon, Andrassy-tér 20. szám,

(Fischer Eliz-palota.)

Van szerencsém tisztelettel tudatni, hogy üzletemben

iskolakönyvek

az összes helybeli és vidéki tanintézetek részére az előirt legújabb kiadásokban, tiszta és kifogástalan állapotban,

használtan is, félárban

leggondosabban fertőtlenítve, kaphatók.

Minden tölem vásárolt tankönyv használhatóságáért szavatolok.

Az összes tanszerek

u. m.: füzetek, rajztömbök, vonalzó, körzők, festékek, stb. elsőrendű minőségben és nagy választékban vannak raktáron. 2104

Az izraelita ünnepekre való makzók és imakönyvek

üzletemben nagy választékban kaphatók.

Igen jutányos árak,

gyors és pontos kiszolgálás!

A n. é. közönség szives pártfogását kéri kiváló tisztelettel

Kerpel Izso,

könyv és papirkereskedése, kölcsönkönyvtára és zenemű-kölcsönző Intézete.

Iskola- könyvek és iskolaszerek

az összes aradi és vidéki
iskolák részére

Ingusz

I. és Fia

könyvkereskedésében

Arad,

287

Weitzer János-utca

Diamant Ferenc

villanyvilágítás, telefon és csengő berendező

Atzél Péter utca 2.,

a színház főbejáratával szemben. Bo-
hus-udvarban.

Csillárok és lámpák

gáz és villanyra.

Az aradi gazdárban leégetett

valódi Anerek raktára.

(Drbja 60 III.)

Üvegcsövek, ernyők, tulipánok, vil-
lanykörtek, lámpa szerek és szerelési
anyagok legjobb minőségben legolcsó-
ban kaphatók. 288

Hámory-gazdaság

ajánlja sajáttermésű

nemesfajú

sárga és görög

DINNYÉIT.

Kaphatók: 1980

Deák Ferenc-utca 3., az udvarban.

16705—1907. kh.

Hirdetmény.

A ceglédi cs. és kir. 2. sz. ló-
avatató bizottság megkeresése alap-
ján az érdekeltek által leendő fi-
gyelembe vétele végett közhírré
teszem, hogy f. évi szeptember hó
20-án d. e. 9 órakor az Óvár-téren
katonai lóvásárt tart.

Arad, 1907. évi szept. hó 9-én.

Greén,

b. főkapitány.

498—1907. gsz.

Árverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági
széke az Arad és Ujarad közötti
csónakátkelési jognak 1907. évi
november 1-től kezdődőleg az Uj-
Arad felé vezetendő vashidnak for-
galomba helyezése napjáig leendő
bérbeadása iránt folyó évi szeptem-
ber hó 23-án d. e. 10 órakor ár-
verést tart.

Kikiáltási-ár: 16607 kor. 77 fil-
lér évi hasznóbér.

Bánatpénzül letendő a kikiáltási
ár 10%-a készpénzben vagy elfo-
gadható értékpapirokban a városi
pénztárban.

Az árverésen részt lehet venni
szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezártan
a szóbeli árverés megkezdése előtt
nyújtandók be s csak akkor vétet-
nek figyelembe, ha azokhoz a
bánatpénznek a városi pénztárba
történt letételét igazoló jegy mel-
lékelve van s ha az ajánlatot tevő
kijelenti, hogy az árverési felté-
teleket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a város-
háza 104. sz. szobájában az árverést
megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad szab. kir. város gazda-
sági székeinek 1907. évi szeptem-
ber hó 9-én tartott üléséből.

Kiadta:

Zubor Andor, s. k.
aljegyző.

762—907. I. szám.

Hirdetmény.

Kereskedelemügyi m. kir. minister ur 1907.
évi augusztus hó 9 én 48302. számú rendeletével
az állami beruházási hitel terhére kiépitendő két-
egyháza—elek—sikló—székudvari thgi ut 2-750—
13-600 km. szakaszára szükséges zuzott kavicsnak,
az Elek, Ottlaka és Székudvar vasuti állomásokra
érkező utalapkő, zuzalék és kavicsnak az uttetre
leendő kifuvározásának, a nevezett thgi uthoz csat-
lakozó feljárók idomitott terméskövel leendő kifur-
kolásának, az utalap szekrény kiemelésének, az u-
alap rakásának, végül a szóban levő utszakazon
levő beton csöveknek ujból építése illetve helyre-
állításának vállalati uton leendő kivitelét engedé-
lyezte.

A fentemlitett munkálatok biztosítása céljából
1907. évi október hó 9 ik napjának d. e. 11 órájára
Aradvármegye székházának kistermében tartandó
zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtók felhivatnak, hogy a fen-
tebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vo-
natkozó zárt ajánlataikat az ajánlati költségvetés-
sel együtt a kitűzött nap 1/2 11 órájáig az aradi m.
kir. államépítészeti hivatalhoz annyival inkábbgye-
kezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek fi-
gyelembe nem fognak vétetni.

Az ajánlatához az általános feltételekben előirt
az ajánlati költségvetés végösszege 5%-ának meg-
felelő bánatpénznek az aradi kir. adóhivatalnál
közig. naplócikk alatt történt letételét igazoló pénz-
tári nyugta csatolandó.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó részle-
tes felvilágosítással, nemkülönben az ajánlati költ-
ségvetés nyomtatványa az aradi államépítészeti hi-
vatalnál a rendes hivatalos órák alatt megszerez-
hetők.

Arad, 1907. évi szeptember hó 8 án.

2168

M. kir. államépítészeti hivatal.

2161—1907.

Kisjenői előljároságtól.

Ujabbí

árlejtési hirdetmény.

Miután a község által 5509 korona 35 fillér
költségen belül építendő **közbághidra** mai,
alulírott napra hirdetett árlejtés eredménytelen ma-
radt, — az újabbí árlejtés **folyó évi szeptem-
ber hó 14-ik napján délelőtt 10 órakor**
Kisjenő közbágházánál fog megtartatni, a hova is
vállalkozni óhajtók — 10% os bánatpénzzel elátva
— meghivatnak.

Kisjenő, 1907. évi szeptember hó 7-én

2170

A községi előljároság.

16547—1907. kh.

Hirdetmény.

A lépfene egyes vármegyék területén a folyó évben
is nagyobb mérvet öltött, minek következtében az állat-
tartó község sok anyagi kárt szenvedett.

Minthogy a járvány terjedésének oka nyilván abban
rejlik, hogy a betegség ellen védekező eljárások a közön-
ség előtt vagy ismeretlenek vagy pedig nem lesznek kel-
lően végrehajtva, — figyelmeztetem az állattartó közön-
séget, hogy állattainak megbetegedését, valamint azok
esetleges elhullását a saját magán érdekéből is késedelem
nélkül jelentse be, hogy a hatósági intézkedések, nevezet-
esen az igen hasznosnak bizonyult védőoltások, továbbá
az elhullott állatok eltakarításának megfelelő módoni vég-
rehajtása haladéktalanul eszközölhetők legyenek. — Egy-
idejűleg arra intem az állattartó közönséget, a lépfenés
marha husának elfogyasztásától vagy bőrének lehuzásától és
feldarabolásától tartózkodjék, mert az az illetőkre komoly ve-
szélylyel jár és azonfelül szigorú büntetést is von maga után.

Arad, 1907. évi szeptember hó 6-án.

Greén, h. főkapitány.

APRÓ HIRDETESEK.**Makzók és imakönyvek**

(az izr. ünnepekre valók) üzletemben nagy választékban kaphatók. Vesszek könyvtárakat. **Kezpel Izsó** könyvkereskedő, Aradon. 1921

Egy tisztesség,

megbízható tanult ember, ki irodai teendőkre is használható, hivatal-szolgái állást keres. Cím a kiadó-hivatalban. 2177

Azonnali alkalmazást

nyerhetnek a Bettelheim-féle gőzmosóban, Arad Aulich Lajos-utca, pipere vasalónők, tanuló leányok, kihordó fiúk heti fizetés mellett. 2160

Egy ügyes kereskedő segéd,

ki a fűszer, vas- és rövidáru-üzletben is jártas, vidéki fogyasztási szövetkezetnél azonnal alkalmazást nyer. Ajánlatokat „Szorgalmas” jelige alatt továbbít a kiadóhivatal. 2179

Egy biliárd asztal

jutányosan eladó Teleki-utca 15. szám alatt.

487—1907. g. sz.

Árverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke az alább felsorolt ingatlanokat f. évi szeptember hó 12-én reggel 8 órakor a városháza földszinti termében nyilvános árverésen bérebe adja.

1.	Nagylegelőbéli	646 sz. parcella	5 hold évi bér holdanként	12 kor.	
2.	"	772 " "	" " "	12 "	
3.	"	773 " "	" " "	12 "	
4.	"	774 " "	" " "	14 "	
5.	"	775 " "	" " "	20 "	
6.	"	776 " "	" " "	20 "	
7.	"	777 " "	" " "	16 "	
8.	"	778 " "	" " "	15 "	
9.	"	779 " "	" " "	16 "	
10.	"	780 " "	" " "	18 "	
11.	"	781 " "	" " "	13 "	
12.	"	784 " "	" " "	12 "	
13.	"	785 " "	" " "	12 "	
14.	"	786 " "	" " "	12 "	
15.	"	787 " "	" " "	14 "	
16.	"	788 " "	" " "	15 "	
17.	Gelin dűlőbéli	869 sz. parcella	49 ⁷¹⁷ / ₁₁₀₀ hold évi bér holdanként	16 kor.	
18.	Rochel János tanyájához vezető ut	8 h. 799 ¹¹⁰⁰	évi bér	18 kor.	
19.	Választó-utca sarkától a védőtől ésig terjedő	300 négyzet öl,	évi bér	0 korona.	
20.	Balta Mika dűlőhöz vezető	73 ¹⁴⁸ / ₁₁₀₀ hold,	évi bér holdanként	22 kor. 10 fill.	
21.	Stupin és Spinréti	98 ²²⁷ / ₁₁₀₀ hold,	évi bér holdanként	17 kor. 20 f.	
22.	Nagylegelőbéli	11 hold 80 ⁴ / ₁₁₀₀ négyzetöl,	évi bér holdanként	34 kor. 60 fillér.	
23.	Gelin dűlőbéli	771 sz. parcella	11 h. 8 ¹ / ₁₁₀₀ négyzetöl,	évi bér holdanként	16 korona.
24.	Vasut melletti	1 hold föld,	évi bér	21 korona.	
25.	Mikes Kelemen-utcában levő	Sina-féle üres telek,	évi bér	82 kor.	
26.	A Juhász- és Uj-utca közt levő	vizállásos hely	évi bér	124 kor. 80 fillér.	

Bánatpénzül leteendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben vagy elfogadható értékpapirban.

Az árverésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal. Az írásbeli ajánlatok lezárta a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1907. évi szeptember hó 2-án tartott üléséből.

Kiadta:

Zubor Andor, s. k.

aljegyző.

Egy a'ig használt

könnyű félfedeles hintó 4 ülésel eladó. — Bővebbet a kiadóhivatal. 2169

Őszi szezon 1907.

a legújabb francia blouse album színes divat képekkel **INGUSZ I** és **FIA** könyvkereskedésében kaphatók Arad, Weitzer János-utca. Arad- és temesmegyei telefon 517. Állami felső leányiskolai tankönyvek megérkeztek. 861

Könyvelő,

márlegképes

kerestetik

fűszernagykereskedésben.

Ajánlatok a fizetési igények megjelölésével e lap kiadóhivatalába kéretnek. 2178

Telefon szám 184. **Mosóintézet átvétel!** Telefon szám 184.

Van szerencsém a t. közönség tudomására adni, hogy a hosszú évek óta fenálló és teljes megelégedésre működő, legjobb hírnévnek örvendő

Bettelheim-féle mosóintézetet

Aulich Lajos-utca 2. szám átvettém és annak szakszerű kezelését személyesen fogom tovább vezetni. — Főelőnye intézetemnek, hogy a mosást és tisztítást háziilag kezel, minden vegyszer mellőzésevel, kíméletesen kezeltesséssel, melynek következtében a ruha nincs kitéve időelőtti romlásnak.

Sok éven át szerzett tapasztalataim vezérlni engedik, hogy kifogástalan munka szállításával ki fogom érdemelni t. megrendelőim feltétlen bizalmát.

Kiváló tisztelettel

753

FISCHER LIPOTNÉ,

a Bettelheim-féle mosóintézet utóda Aulich Lajos-utca 2. szám.

1132—1907. II. szám.

Hirdetmény.

Aradvármegye törvényhatósági bizottságának 1907. évi július 8. a. 671—1907. kgy. számú határozatával Aradvármegye székházának helyreállítását 7103 kor. 20 fillér összeg erejéig engedélyezte.

A fentemlített munkálatok kivitelének biztosítása céljából az 1907. évi szeptember hó 24-ik napjának délelőtt 10 órájára az aradi m. kir. államépítészeti hivatal helyiségében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó zárt ajánlatokat a kitűzött nap d. e. 10 órájáig a nevezett hivatalhoz annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

Az ajánlathoz az általános feltételekben előirt, az engedélyezett költségösszeg 5%-ának megfelelő bánatpénznek az aradi m. kir. adóhivatalnál (Közig. letét) történet letételeét igazoló pénztári nyugalma csatolandó.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nevezett m. kir. államépítészeti hivatalnál a rendes hivatalos órákban naponként megtekinthetők.

Az ajánlati költségvetés nyomtatványa ivenként 1 kor. 50 fillérért az államépítészeti hivatalnál megszerezhető.

Arad, 1907. évi szeptember hó 7-én.

M. kir. államépítészeti hivatal.

**Lábizzadás,
hónaljizzadás**

ellen meglepő jó hatású szer a Hajós-féle

általános hintőpor,

szárit, — szagtalanít.

Ára egy doboznak 70 fillér.

313

Tyúkszemétől

mindenkik megszabadul a világhírű törvényesen védett Hajós-féle

ANAGALLIN

használata által. — Ára egy üvegnek 70 fillér.

„NEVER“

amerikai gumikülön'egesség, a képzelhető legjobb észszer. 6 db egy eredeti fémdobozban 2 kor.

Poloskák kiirtására legjobb szer a Phenolsav.

Ára egy üvegnek 70 fillér.

Fenti szerek valódi minőségben kaphatók:

Hajós Árpád

gyógyszerára és gyógyszerészeti laboratóriumában

Arad, Aranyos tér 2. sz. s. megközelítőleg a központi